

МЕРІТОКРАТІЯ

ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРКА ТЕКСТІВ

www.shevchenko.ua

2010 рік

ЦЯ ЗБІРКА ВРУЧЕНА:

Кому:

Від кого:

Чому: Гадаю, що тобі може бути цікаво ознайомитися з матеріалами цієї

збірки, тому що.....

.....

.....

.....

Коли:

Підпис

ЗБІРКУ ПІДГОТУВАЛИ: Ігор Шевченко, Світлана Леонова

ЗМІСТ

ТЕМАТИЧНИЙ ПОКАЗЧИК 4

ПЕРЕДМОВА 5

ВІДОМІ ОСОБИСТОСТІ ПРО МЕРІТОКРАТІЮ 7

Лі Куан Ю, перший Прем'єр-міністр Республіки Сингапур (1959 – 1990 рр.), батько сингапурського «економічного дива» 7

Михаил СААКАШВИЛИ, Президент Грузії 8

Чаїндра Мохан РАДЖНИШ (ОШО), індійський філософ, магістр філософських наук 9

Гордон БРАУН, Прем'єр-міністр Великобританії (2007-2010 рр.)..... 10

Богдан ГАВРИЛИШИН, ректор Міжнародного інституту менеджменту – МІМ-Київ, член Світової Академії Мистецтва та Науки, член Римського клубу,..... 12

ЕКСПЕРТИ ПРО МЕРІТОКРАТІЮ 13

Вадим КАРАСЬОВ, політолог, директор Інституту глобальних стратегій (м. Київ)..... 13

Людмила АЛЕКСЕЕВА, Председатель Московской Хельсинской группы, член Общественного совета при Президенте РФ 15

Михаил БАРЩЕВСКИЙ, доктор юридических наук, профессор, заслуженный юрист Российской Федерации, Полномочный представитель правительства РФ в высших судебных инстанциях 16

Алексей ВОСКРЕСЕНСКИЙ, декан факультета политологии МГИМО, профессор, доктор политических наук, Ph.D..... 20

Владимир ГИМПЕЛЬСОН, директор Центра трудовых исследований, профессор Высшей школы экономики (г. Москва)..... 21

Ольга КРЫШТАНОВСКАЯ, доктор социологических наук, руководитель Центра изучения элиты института социологии Российской Академии наук 22

МЕРІТОКРАТІЯ В ДІЇ: СУЧАСНІСТЬ 23

Сингапур 23

Грузія 33

Південна Корея 38

Китай..... 41

Японія 49

США..... 50

Великобританія..... 51

Франція..... 52

Казахстан 54

МЕРІТОКРАТІЯ В ДІЇ: ПРИКЛАДИ З ІСТОРІЇ..... 56

Мерітократія і ...

(посилання на сторінки)

- Боротьба з корупцією 17-18, 26, 49, 55
- Влада/державне управління 13, 16-19, 20, 29-31, 41, 52
- Громадянське суспільство 15
- Державна служба 20, 21, 25, 33, 36-37, 41, 43, 45-47, 52, 54-55
- Економічна політика/залучення інвестицій 26-27
- Збройні сили 25
- Освіта 32, 38-40
- Охорона здоров'я 11, 37
- Податкова система 27, 35, 50
- Правопорядок 28, 36-37
- Соціальна політика 28
- Стимулювання бізнесу 26-27, 34-35

Мерітократія - політична система майбутнього

Напевно, вже багато хто зрозумів, що сучасна економічна криза є тільки наслідком більш глибокої проблеми – проблеми якості прийняття рішень, як на національному, так і на глобальному рівнях. Багато людей в світі задаються питанням, що може врятувати світ від кризи, забезпечити справедливість та ефективний розвиток людства. Моя відповідь

– **мерітократія**. Тільки мерітократія здатна забезпечити прийняття та реалізацію правильних рішень.

Мерітократія (від лат. *meritus* - достойний та грец. *κράτος* - влада) – це прогресивна форма демократії, тобто така система суспільно-політичних відносин, в якій на керівні посади обирають (Президент, парламентарі та інші виборні посади) та призначають (міністри, судді та інші) виключно на підставі особистих моральних якостей, інтелектуальних здібностей та реальних досягнень людини незалежно від соціального чи майнового статусу, тобто об'єктивно кращих. Це система, в якій постійно відбувається селекція талановитих та здібних особистостей, яких система просуває вгору по соціальних та політичних сходах відповідно до їхніх досягнень.

Головним критерієм кар'єрного зростання за мерітократії є особисті якості, таланти і досягнення людини, а не її стать, національність, соціальний стан, родинні та інші зв'язки, наявність грошей або відомість (популярність) як поп-зірки чи спортсмена. Це основа мерітократії. Основними ознаками мерітократії є справедливість, прозорість, честь, моральність, рівність перед законом, рівність стартових можливостей, в тому числі рівність можливостей для отримання якісної освіти та збереження здоров'я, права і свободи людини та інші демократичні цінності. За мерітократії країною керують чесні, талановиті, компетентні, працьовиті, досвідчені та відповідальні люди, а не «актори», шахраї, злочинці та неуки, які отримують владу шляхом введення в оману, маніпулювання, підкупу, залякування та інформаційного тероризування людей.

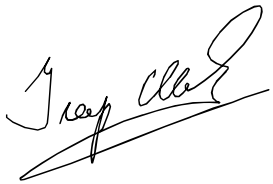
Щоб глибше зрозуміти ідеї та принципи мерітократії я пропоную Вам ознайомитися з підбіркою матеріалів в цій брошурі. Вони містять приклади застосування мерітократичних принципів в різних країнах світу, думки відомих людей про мерітократію, які найбільш яскраво, чітко та об'єктивно передають сутність мерітократії та результати її застосування. Звичайно,

кожна країна повинна будувати свою мерітократичну модель, враховуючи історичні, психологічні та культурні особливості, проте основа повинна залишатися незмінною.

Щиро вірю, що за мерітократією майбутнє і що спільними зусиллями ми побудуємо мерітократію в Україні.

Якщо Ви підтримуєте ідеї мерітократії, запрошуюю Вас приєднатися до нашої команди та брати активну участь у розбудові **мерітократії** в нашій країні.

Приємного Вам читання,

Ігор Шевченко

www.shevchenko.ua

ВІДОМІ ОСОБИСТОСТІ ПРО МЕРІТОКРАТІЮ

Лі Куан Ю, перший Прем'єр-міністр Республіки Сингапур (1959 – 1990 рр.), батько сингапурського «економічного дива»

Джерело: SGPressCenter

http://www.news.gov.sg/public/sqpc/en/media_releases/agencies/pmo/speech/S-20090412-1.html

Ми практикуємо мерітократію

Промова-привітання нових громадян Сингапуру 12 квітня 2009 року

«Я щиро вітаю всіх наших Нових Громадян. Ви вирішили, що Сингапур – це країна, яка зможе дати вам та вашим дітям краще життя з відмінною системою охорони здоров'я, двомовною освітою та розвинутою інфраструктурою, а також безпечне та приємне навколишнє середовище.

Ми, урядовці, не проводимо межі між новими та старими громадянами. Ми практикуємо **мерітократію**, за якої кращі і найбільш кваліфіковані особи отримують кращу роботу, просування по кар'єрі та можливості в бізнесі. В нашій країні тільки найкращі студенти, незалежно від того, є вони старими чи новими громадянами, отримують винагороди, призи та стипендії у школах, політехнічних інститутах та університетах, а також стипендії на навчання у кращих університетах США та Великобританії.»

Сингапур – це мультинаціональна мерітократія

Промова 9 квітня 2009 року перед студентами Дипломатичної Академії Міністерства закордонних справ Сингапуру

«Ми маємо розвинену економіку, ми акумулювали кращі резерви, створили державний апарат з високопрофесійних та високоморальних службовців, сформували виважену та компетентну зовнішньополітичну команду, інституціоналізували всі наші системи.

Кожне наступне покоління Сингапурців має спиратись на ці надбання та виробляти власні рішення для нових проблем, використовувати нові можливості та уникати прийдешніх негод у світі, що постійно змінюється. Одвічний виклик полягає в тому, щоб залишатись конкурентоспроможними. Щоб бути такими, ми маємо залишатись згуртованою, мультинаціональною, багатоконфесійною державою, заснованою на принципах **мерітократії**. Ми повинні зміцнювати нашу національну свідомість у той час, коли сили глобалізації руйнують саме поняття державності.»

Михаил СААКАШВИЛИ, Президент Грузии

Источник: информационное агентство «GHN»
<http://rus.ghn.ge/news-5373.html>

«Мы установили в Грузии меритократию»

28 апреля 2010 г.

«Грузия пережила очень серьезные изменения. Лет 6-7 назад, это была неуспешная страна. Правительство не выполняло свои основные функции. Люди были скептически настроены по отношению к государственным институтам, а коррупция была органическим явлением для страны. Мы должны были действовать быстро и осуществит быструю трансформацию», - отметил Михаил Саакашвили.

Саакашвили затронул тему реформ, которые осуществлены в стране, и указал, что самым большим результатом является социальная и ментальная трансформация общественности.

«Наше главное изменение после выхода из Советского союза - социальная и ментальная трансформация общества. В то время люди не были привыкшие к независимому мышлению, а сейчас другая ситуация. Самым реальным изменением является то, что мы установили в стране **меритократию** - государство установило институт образования, полиция сейчас использует минимальную силу, у нас в три раза ниже преступность, чем в России, хотя, во время СССР Грузия была самой криминальной республикой», - отметил Саакашвили.

Ча́ндра Мо́хан РАДЖНИ́Ш (ОШО), індійський філософ, магістр філософських наук

Джерело: "Проповеди на камнях", Глава 29
<http://www.osho.com/library/online-library-power-meritocracy-government-6568b45a-6a5.aspx>

Ми жили за різних форм правління – аристократія, монархія, міська демократія – а останнім часом спостерігали, як весь світ захопився ідеєю ліберальної демократії. Але демократія не змогла вирішити багатьох проблем; навпаки, вона поглибила проблеми. Демократія не є найкращою формою правління, яку спроможне винайти людство. Вона краща за диктаторські режими, краща за монархії. Демократія краща і в порівнянні з іншими системами управління, що передували їй, але не є тою системою, що має прийти їм на зміну.

Потрібна нова система, заснована на досягненнях (заслугах). Я називаю її **мерітократія**. Я хочу, щоб влада була в руках гідних людей. А гідність – це дуже рідка риса. Ліберальна демократія в прямому розуміння – це влада посередностей. Я не можу підтримати владу посередностей. Я хочу, щоб світом управляли достойні люди, генії, з високими здібностями та реальними досягненнями – і світ стане докорінно іншим.

Мерітократія – це цілісна програма трансформації суспільства, системи управління, системи освіти.

Гордон БРАУН, Прем'єр-міністр
Великобританії (2007-2010 рр.)

Джерело: http://www.labour.org.uk/spring08/gordon_brown_speaks_to_conference

Великобританія мрії Гордона Брауна: мерітократія, не демократія

Промова під час Весняної Конференції Лейбористської партії, 2008 рік

Обсяги світової економіки подвоються впродовж наступних 25 років, з'явиться мільйон нових висококваліфікованих робочих місць, світова конкуренція перестане бути гонитвою вниз за найдешевшою робочою силою, а стане гонитвою наверх за найбільш кваліфікованими, якісними кадрами.

Країни, що зроблять максимум для розкриття кращого у своїх громадянах та розвитку їхнього потенціалу, стануть найбільш успішними і виграють найкращі робочі місця.

У старій Британії панувала думка, що тільки незначна кількість людей потребує найкращої освіти та найкращих вмінь, адже «на горі» було не так багато місця. Сьогодні з такою великою кількістю робочих місць, що потребують кваліфікованих спеціалістів, ці старі стереотипи можна відкинути назавжди.

Старий шлях полягав в тому, щоб забезпечити кожному мінімальний рівень життя, нижче якого ніхто не міг би опуститись. Новий шлях в цю добу зростаючих амбіцій полягає в тому, щоб створити платформу, від якої кожен індивідуум зможе відштовхнутись і вільно зростати. Це і є новою спільною метою нашого покоління – **нова мерітократія**, нова хвиля соціальної мобільності, що замість розвитку окремих талантів окремих людей повинна дати можливість для розвитку всіх талантів та здібностей всіх людей.

Для досягнення цієї нашої спільної мети ми повинні створити:

- нову економічну політику, що передбачатиме адекватну винагороду таланта, креативності та вмінь
- нову соціальну політику, що дасть людям можливість управляти змінами, замість того, щоб давати можливість змінам управляти людьми
- програму освітньої реформи, що буде сфокусована в першу чергу на досягненні досконалості як в професійних, так і в академічних школах

- нові політики, що наділять владою та можливістю творити зміни самих людей
- та нові персоналізовані державні послуги, розроблені, щоб задовольняти наші потреби та наш вибір таким чином, щоб кожен з нас міг жити тим життям, яке саме для себе обрав, з темпами реформ, що прискорюються, а не уповільнюються

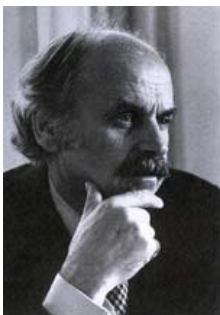
Нова політика з року в рік буде вирішувати проблеми, що поставатимуть в результаті глобальних змін, шляхом забезпечення можливостей і створення безпеки не лише для окремих людей, а для всіх, хто грає за правилами. Це те, що я маю на увазі під справедливістю по відношенню до працелюбних сімей. ...ми наполягатимемо на тому, щоб кожен, хто може працювати, працював. Це буде справедливо по відношенню до всіх тих, хто працює.

Рівні можливості для всіх мають бути забезпечені від самого народження шляхом надання всім дітям найкращого трампліну для взльоту.

Це те, як виглядають цінності Лейбористів в дії: **використовувати всі можливості влади, щоб розкривати потенціал нових можливостей.**

Давайте підготуємо кожну молоду людину для нової глобальної економіки, гарантуємо кожному підлітку, який має відповідні здібності, право на навчання.

... оскільки тільки за наявності міцного здоров'я людина може максимально реалізуватися в житті, ми будемо просувати радикальні реформи по створенню національної системи охорони здоров'я 21-го сторіччя, що відповідатиме потребам людей.

Богдан ГАВРИЛИШИН, ректор Міжнародного інституту менеджменту — МІМ-Київ, член Світової Академії Мистецтва та Науки, член Римського клубу, автор більше 100 публікацій з менеджменту, освіти в галузі менеджменту, економічного та політичного середовищ.

Джерело: Книга «До ефективних суспільств», третє українське доповнене видання. — К.: Пульсари. — 2009 р.

У Франції «меритократи» виступають як сила, що породжує зміни в суспільній структурі і її зміцнює. Їх направляють до елітарних шкіл, виходячи з інтелектуальних здібностей, готують до напруженої роботи впродовж усього життя, визначаючи таким чином наперед зайняття ними відповідальних посад.

Ці сучасні «мандарини» з професійним ноу-хау [...] і далі діятимуть як важлива частина суспільної рушійної сили — її маховик і киль.

ЕКСПЕРТИ ПРО МЕРИТОКРАТІЮ

Вадим КАРАСЬОВ, політолог, директор Інституту глобальних стратегій (м. Київ)

Джерело: «Про «формулу успішності» в українській політиці», інтерв'ю газеті «День», №213, 6 грудня 2007
<http://www.day.kiev.ua/192642>

Меритократія чи партійний патронаж

— Вадиме, а як ви охарактеризуєте принцип формування головної гілки виконавчої влади? Чому, скажімо, в європейських країнах, якщо в таборі партії-переможця виборів немає професійної кандидатури, наприклад, на посаду міністра з надзвичайних ситуацій, вважається нормою залучення такої людини зі сторони, а наша ж логіка така: хай непрофесіонал, головне — свій.

— Те, що ви описали стосовно Європи, називається поєднанням принципів демократії й **меритократії**. Знов-таки, ми стоїмо перед дилемою: демократична влада — це влада, що обирається чи обрана, влада відібрана чи просто вибрана, це якісний критерій чи кількісний? У Західних демократіях це питання вирішене. Еліта — обирається. Для того й існують дострокові вибори, коли ця еліта, що обирається, не справляється з поставленими завданнями, щоб мали шанс бути обраними інші. У цьому й зміст демократії. Але це не означає, що у владі немає обраних. Є, це ті, кого ми називаємо адміністративною елітою або муніципальними службовцями. Це рівень заступників міністра, держсекретарів тощо. Так от, ця адміністративна еліта — це **меритократія**, що відбирається за заслугами. Для цього й існують державні ранги, конкурси. Просто так потрапити до якогось держкомітету — неможливо, для цього необхідно скласти певний іспит. Розумієте, парадокс політики в тому, що можна стати політиком, не маючи політичної освіти, натомість будь-яка санітарка в медичній установі повинна мати відповідний документ. Але цей парадокс там нейтралізується тим, що політична система рухається, змінюється, політики приходять і йдуть, та держава не міняється. В Україні ж працює не **принцип меритократії**, а принцип **патронажу**. А що таке принцип політичного патронажу? Це коли партія розставляє буквально всіх своїх партійців на хлібні й нехлібні місця. Й ці партійці служать не державі, а партійному лідеру, який, як ракета, вивів їх на політичну й навколополітичну орбіту. Це ж цілковите перекручення партійного принципу, коли немає держави, є тільки партія! У тому-то й річ, що ми сьогодні держави як такої не маємо...

У нас немає держави як інституту, як апарату, як якоїсь універсальної реальності. Є територія, є кордони, є установи. Так, ми називаємося державою, але у нас це все колонізовано партіями й партійним патронатом. Більше того, сьогодні окремі партії набагато централізованіші й сильніші, ніж держава загалом. Наприклад, БЮТ. Блок Юлії Тимошенко — це приклад надцентралізації. У них більше порядку, більше керованості, ніж у державі загалом. І держава не витримує цієї конкуренції, й у результаті партії її можуть повністю поглинути. Або, зрештою, це може призвести до того, що на базі тієї чи іншої партії буде вибудована держава. Хіба нам Партія регіонів не показала приклад, як можна на базі ПР вибудувати державу? Пам'ятаєте, як 2006 року вони призначали на всі адміністративні посади в державі виключно донецькі кадри? Вони людей у Донецьку з пенсії витягували, щоб поставити на посади в Києві! Тепер може статися так, що аналогічну позицію в підбиранні кадрів вибере вже інша партія. А де, питається, наші школи чиновників!? Щоби ти був чиновником або політиком, ти маєш обов'язково пройти цю школу, вивчитися, знати, що таке держава, носити це в голові! У нас же держава будується або на базі великих корпорацій, або на базі політичних партій. Але немає нейтральних, політично не ангажованих інститутів, які могли б провести відбір людей на державну службу незалежно від партійних розкладів, а виходячи з національних інтересів. Ми прийшли до того, що в нас сьогодні повністю відсутня **меритократична еліта**, яка взята в полон, колонізована елітою партійною, що формується на базі особистої відданості, особистої лояльності до партійних лідерів. Раніше це була лояльність до Президента, але Президент був позапартійним, й це давало можливість, постійно ремонтуючи цей державний апарат, все ж таки підтримувати його в робочому стані. Ця державна машина була, звісно, не «Мерседесом», це були «Жигулі» «копійка», але вони їздили. А зараз ми маємо, умовно кажучи, партійні «Майбахи», й маємо державу «Таврію», яка от-от зупиниться. І сьогодні завдання полягає в тому, щоб визволяти державу з партійного полону. Ось чому стояло питання про так званій технократичний (**меритократичний**) уряд, про уряд професіоналів, а не партійний уряд. Річ у тім, що партії не здатні закрити всі, з професійного погляду, кадрові клітинки в нашій державі. До того ж, існують ще такі рудименти радянської системи, які при переході до партійно-парламентського принципу формують опуклу систему партійної здобичі. У нас дуже часто інститути влади є не інструментами реалізації партійних програм, а стають трофеєм у партійній війні.

Людмила АЛЕКСЕЕВА, *Председатель
Московской Хельсинской группы, член
Общественного совета при Президенте РФ*

Источник: <http://www.specletter.com/obcshestvo/2009-02-21/vlast-dostoinyh-vlasti.html>

Власть достойных власти

Меритократия — власть достойных. Нет другого способа привести во власть достойных людей, кроме как через свободные выборы. Но на такие выборы должны идти не одурманенные и не зомбированные телевизором люди, а ответственные граждане. В ответственных гражданах должны быть заинтересованы политические партии, а что касается нас (правозащитников), то появление этой ответственности — точно наша работа. Мы должны способствовать росту числа граждан, у которых есть чувство собственного достоинства, которые сознают свои права и умеют их защищать. Именно такие люди и выберут во власть достойных. Другого способа в современном мире нет.

Думаю, что мы тоже работаем на эту идею на своей «делянке», ускоряя процесс формирования гражданского общества. Мы, правозащитники, отслеживаем ситуацию с правами человека (проводим мониторинги), ведем просветительскую работу. Мы понимаем, что достойные у власти возможны только в развитом гражданском обществе. У нас нет никаких особых (тем более оплачиваемых) проектов по приведению к власти достойных, но то, что мы делаем, имеет самое непосредственное отношение к решению этой задачи.

Михаил БАРЩЕВСКИЙ, доктор юридических наук, профессор, заслуженный юрист Российской Федерации, Полномочный представитель правительства РФ в высших судебных инстанциях

Источник: «Независимая газета»
http://www.ng.ru/tribune/2008-03-12/15_meritokratia.html

На пороге меритократии

Интеллектуальная власть

В непрерывно меняющемся, развивающемся с возрастающим ускорением мире нужна власть, не просто готовая ответить на сегодняшние новые вызовы, порожденные внешним и внутренним развитием. Нужна власть, которая способна уже сегодня ответить на завтрашние вызовы, то есть обладающая интеллектом если не Преображенского, то как минимум Борменталья, интеллектуальная власть.

Интеллектуализация власти, возрастание роли интеллектуальной составляющей – наиважнейшая черта политической эволюции передового мира. В оценке качества политической власти Запада, да и России тоже, мы так сосредоточились на порядке распределения полномочий, организации представительства, способе передачи власти, что проглядели главное – ее эволюцию и обретение **нового качества**. В самом деле, не странно ли, что в таком динамичном мире политические системы наиболее развитых стран застыли в своем развитии кто на середине прошлого века, а кто и на конце позапрошлого? Да они не застыли! Просто мы не на то смотрим. Власть за полвека стремительно эволюционировала и качественно поменялась в сторону **меритократии** – правления интеллектуалов.

Я отнюдь не хочу успокаивать читателя и уверять, что мы дожили до наилучшей системы правления в этом лучшем из миров. Что мы уже в платоновском Государстве, где правят мудрецы. Что пора предоставить бразды достойнейшим и разойтись по рабочим местам. **Меритократия**, как и любая форма правления, уязвима и склонна к перерождению. Этим опасностям, а также задачам, стоящим перед новым составом власти, я хочу уделить немного внимания.

Требуется харизма

Интеллектуал часто видится как человек «не от мира сего», созерцатель, служащий абстрактной истине, знающий, как надо, но не способный делать. Ему ли быть суровым капитаном, способным твердо вести корабль по бурному морю, а «бунт на борту обнаружив, из-за пояса рвать пистолет»? Ему бы не пистолет, а чертежи и навигационные приборы... Не лучше ли предоставить

управление харизматикам-интуитивистам, способным слышать и Vox populi, и Vox Dei, а интеллектуалам отвести роль советников? Наверное. Для США – это идеальная модель. А нам не подходит. Я уже не говорю про механизм отбора харизматиков. У нас его нет. Если вспомнить демократию образца 90-х, то в самый ее разгул чуть не выбрали в харизматики Зюганова с интеллектуалом Купцовым в придачу. Но и с отбором экспертов те же проблемы. В США активно работает гигантское независимое экспертное сообщество с колоссальной внутренней конкуренцией. Команды интеллектуалов при политиках – лишь переводчики с языка экспертов на язык политики. Мы слишком бедная страна, чтобы позволить себе содержать такое экспертное сообщество. Наше экспертное сообщество скудно и людьми, и финансированием, кроме небольшой сервильной группы, готовой утверждать что угодно, лишь бы понравиться власти. Так что нам предстоит европейский путь сращивания власти с интеллектуальной элитой.

Угроза перерождения

Хотя словарное значение слова **«меритократия»** имеет положительную коннотацию (букв. «власть достойных», от лат. meritus – «достойный» и греч. кратос – «власть, правление»), автор этого термина Майкл Янг придавал слову **«меритократия»** довольно мрачный смысл, показывая, что **меритократы** быстро превращаются в касту, оставляя большинство населения за бортом успеха. Да, обособление и замыкание элит – это серьезная проблема.

Но социальное закостенение в наименьшей степени присуще именно **меритократической форме** правления. Ей враждебны местничество и коррупционные мотивации. По своей сущности это очень конкурентная среда, которая не может замкнуться. Основное достояние **меритократа** – знания, интеллект, квалификация – не может остаться в рамках меритократической группы, поскольку принадлежит всему человечеству и доступно всему человечеству. Вот бюрократия может замкнуться. Есть конечный набор должностей и конечный набор людей, которые эти должности заняли. Как только эти люди установили границы этих двух множеств – всё, круг замкнулся. Группа людей проводит коллективную приватизацию системы должностей. Остальные – за бортом. То же самое происходит с олигархией. Конечное количество крупных собственников коллективно покупает (то есть приватизирует) систему власти, а нанятый ею государственный менеджмент уже решает не государственные, а корпоративные задачи. **Меритократы** не могут приватизировать знания, а это единственный критерий их служебного соответствия занимаемым должностям и единственное мерило правильности их действий. Если вне государственной системы появляется кто-то, кто обладает большей способностью к «сознательному действию», он абсолютно конкурентен по отношению к тем, кто внутри властной должностной системы.

Разумеется, если мы сейчас попытаемся нахлобучить **меритократические принципы** на реальную сложившуюся бюрократическую систему путем введения неких формальных академических критериев соответствия

занимаемым должностям, реальная бюрократия тут же приспособит их под себя. Под прикрытием дипломов и званий замыкание бюрократической касты произойдет еще быстрее. **Не без основания рассчитываю на постепенную кадровую перестройку «с головы».** Если высшая власть ставит перед подчиненными творческие задачи, требующие высокого интеллекта, то принципы **меритократического отбора** начинают распространяться с верхних этажей на нижние. А здесь, в свою очередь, система вынуждена брать кадры извне. Причем по мере усложнения задач все чаще и больше. Последовательная **меритократия** не отключает, а, наоборот, включает социальные лифты.

Бюрократия и коррупция

Меня могут спросить: а не сделали ли вы, уважаемый, великое открытие топора под лавкой? Разве еще не обзавелись покорители нашей административной вертикали всевозможными степенями, званиями и дипломами? Не стану обсуждать способы получения чиновниками академических дипломов и степеней. Они известны. Если бы упомянутым лицам для карьерного успеха понадобились звания лауреатов конкурса Чайковского, или Мисс Очарование, или мастера спорта по фигурному катанию, они бы уже имели соответствующие дипломы. Потому что для главного занятия аппаратчика – продвижения по служебной лестнице и удержания за собой полученной должности – знания и интеллект требуются не в большей степени, нежели музыкальный слух, крепкие бицепсы или бюст пятого размера.

«Способность решения задачи со знанием дела» – так определил интеллект Норберт Винер. **Меритократ** занимает должность, чтобы решить задачу со знанием дела. Бюрократ занимает должность, чтобы занять должность. Перефразируя Корбюзье: **меритократ** – машина для решения задач, бюрократ – машина для занятия должностей. И нет ничего хуже, если у бюрократа появляются дополнительные мотивации, потому что дополнительные мотивации у него могут быть только коррупционного толка. Коррупция поражает бюрократическую систему, как вирус ВИЧ, – сразу весь организм. Когда бюрократическая система коррумпирована полностью, то уже не должность становится условием для совершения коррупционного действия, а коррупционное действие – условием сохранения или достижения должности. Иммунным механизмом, оберегающим госаппарат от коррупции, является его интеллектуализация. **Коррупция – природный враг меритократии.** Коррупционно обусловленное решение – это решение, противоречащее истине, пользе и здравому смыслу, то есть убивающее саму основу **меритократии.**

Вопрос о демократии

Для меня не факт, что руководители, выбранные с соблюдением всех мыслимых демократических процедур, будут самыми умными, самыми

честными, самыми дееспособными. Да, наверное, западные народы, на глазах которых из поколения в поколения сменяли друг друга умные, грамотные, честные дееспособные правители, уже не допустят других. Но у нас пока процедурная демократия давала негативный отбор.

Конечно, лучше прийти к **меритократии** через демократию. Это не противоречащие, а взаимодополняющие друг друга системы. Пара поколений **меритократов** – и это будет уже не тот народ, который умнее Хрущева демократов не видывал. Будет на кого ориентироваться поумневшим избирателям. Все восстановим.

Алексей ВОСКРЕСЕНСКИЙ, декан факультета политологии МГИМО, профессор, доктор политических наук, Ph.D.

Источник: http://www.ng.ru/scenario/2010-01-26/14_asia.html, опубликовано 26 января 2010 года

Как готовят и отбирают управленцев в странах Восточной Азии

Некоторые из восточноазиатских стран, к примеру Тайвань, сохранили традиционную систему экзаменов для назначения на определенные уровни государственных должностей (предложенная Сунь Ятсеном система Экзаменационного Юаня – правительственного политического института, обеспечивающего проведение государственных экзаменов), некоторые отказались от такой практики – но все успешные восточноазиатские страны в основу своих национальных систем отбора положили прежде всего принципы прозрачности, открытости и **МЕРИТОКРАТИИ**. Так был сформирован механизм выдвижения в сферу государственного управления, политического и экономического менеджмента наиболее достойных, то есть самых подходящих для осуществления управленческих функций, а именно – способных, образованных и квалифицированных людей. Эти принципы включали в себя:

- открытую и честную кадровую политику по сути, а не только по форме;
- внимание к личным качествам управленцев по сути, а не по анкете;
- взаимное доверие и доброжелательность при отборе;
- строгое соблюдение правил, деловых процедур, уважение к закону;
- поощрение предприимчивости и креативности;
- открытое и честное обсуждение проблем;
- стремление к результативности и высокому качеству;
- поддержание безупречной репутации и работа на благо общества;
- внимание к личному образованию и совершенствованию;
- уважение к коллегам и честная конкуренция.

Наилучшие результаты были получены там, где национальные принципы сочетались с рациональным использованием международного опыта, поощряли "возвращение" талантов, где не происходило насильственного автоматического заимствования, там, где грамотные специалисты проводили анализ сильных и слабых сторон, а также опыта применения критериев отбора в своей стране и корректировали его на протяжении достаточно длительного времени.

Владимир ГИМПЕЛЬСОН, директор Центра трудовых исследований, профессор Высшей школы экономики (г. Москва)

Источник: В.Е. Гимпельсон та В.С. Магун. «Найм и карьера молодых чиновников: идеи м. Вебера и российская реальность» <http://www.isras.ru/files/File/ezhegodnik/2005/Najm%20i%20karjera.pdf>

Секрет успешности страны

"Эффективный государственный аппарат (бюрократия) является почти синонимом эффективного государства. Если чиновники неэффективны, некомпетентны и плохо мотивированы, масштабные «провалы» государства становятся практически неизбежными. Как справедливо напоминает польский исследователь Яцек Коханович, «подобно флагу, национальному гимну, военной униформе или Президентской резиденции, она (бюрократия — Авт.) является символом, через который государство — и вся нация — воспринимаются. Граждане, которые должны общаться с неэффективными или коррумпированными чиновниками, не будут уважать государство, и тогда связи, соединяющие общество воедино, ослабнут».

Однако высокое качество бюрократического аппарата априори отнюдь не гарантировано и не возникает само собой. Невозможно объяснить его и лишь культурно-историческим наследием.

Идеальная бюрократия, по Веберу, рациональна, высокопрофессиональна и аполитична. Бюрократ не должен быть прислужником вышестоящих и должен работать, руководствуясь интересами дела, независимо от смены власти. Всё это должно обеспечиваться целым рядом факторов и специальных процедур. Среди них: рекрутирование на основе открытых конкурсов, внутреннее продвижение по иерархической лестнице на основании **меритократических** критериев, деполитизация карьеры и функциональных обязанностей, профессионализация деятельности, конкурентоспособное вознаграждение и определенные социальные гарантии. Оплата труда чиновников четко фиксирована и привязана к статусу или должности, а также к величине стажа на государственной службе, и не зависит от конкретного объема работы. Их бюрократическая карьера если не гарантирована, то, по крайней мере, предсказуема.

Все перечисленные выше правила и особенности имеют одну главную цель: они направлены на то, чтобы государственные служащие были в высшей степени профессиональными экспертами и идентифицировали себя с государством, а не с конкретными идеологиями, политиками или лоббистскими группами.

В качестве ключевых институциональных характеристик «веберовской» бюрократии П. Эванс и Дж. Роч рассматривали *специальные процедуры входа на госслужбу (меритократическое и конкурентное рекрутирование, в отличие от политически или лично мотивированных решений о найме и обеспечение чиновникам долговременной и предсказуемой карьеры в администрации (ведущее к заполнению средних и высших должностей в организационной иерархии преимущественно через внутреннее продвижение).*"

Ольга КРЫШТАНОВСКАЯ, доктор социологических наук, руководитель Центра изучения элиты института социологии Российской Академии наук

Источник: <http://liberty.ru/Themes/10-let-Vladimira-Putina.-Vzglyad-na-elity>

Аристократия и меритократия

Надо сказать, что аристократия в принципе противостоит **меритократии**. Что такое аристократия? Это принцип наследования статуса. А что такое **меритократия**? Это равные возможности для доступа к высоко статусным позициям. Для аристократии главное – происхождение. Для **меритократии** – талант, личные способности. **Меритократия** не признает ограничений и составной иерархии, там фору имеет тот, кто умнее, способнее, эрудированнее. **Меритократия** ломает аристократию, поскольку обесценивает значение происхождения.

МЕРИТОКРАТИЯ В ДІЇ: СУЧАСНІСТЬ

Сингапур

Меритократія – наріжний камінь ідеології провідної політичної партії Сингапуру

Меритократія поряд з чесністю, самодостатністю та мультинаціоналізмом становить одну з ключових цінностей провідної політичної партії Сингапуру – Партії Народної Дії.

Меритократія в ідеології Партії Народної Дії розуміється як система, що забезпечує всім громадянам рівні можливості для розвитку і визнання та винагороду кожному відповідно до його внеску в суспільний розвиток та досягнень.

Джерело: веб-сторінка Партії Народної Дії, <http://www.pap.org.sg/corevalues.php>

* * *

Сингапур: із Третього в Перший

Коментар Ігоря Шевченка: СИНГАПУР - диво створене звичайними людьми під керівництвом достойних. Пропоную вашій увазі хорошу статтю про успішну історію стрімкого розвитку Сингапуру. Ця стаття є короткою, але яскравою і майстерно написаною вижимкою з автобіографічної книги Лі Куан Ю "Сингапурська історія: з Третього світу в Перший". Дуже раджу прочитати всю книгу.

В основу політики Сингапуру та партії Лі Куан Ю (Партія народної дії (ПНД)) була покладена **центриська** політична теорія, принцип **МЕРИТОКРАТІЇ** та принцип жорсткого дотримання **закону та порядку**. Це і стало запорукою надзвичайного успіху Сингапуру.

Звичайно, в Україні є свої особливості і не можна бездумно копіювати чужий досвід, але принципи залишаються принципами, а ефективні підходи до вирішення стратегічних питань також варті нашої уваги.

Якби мені сказали, що держава як організація може за 40 років вийти з «третього» світу в «перший», я би дуже радісно посміхнувся та побажав цим людям трохи більше реалізму. Але з Сингапуром усе поіншому. Ця країна отримала незалежність 1965 року, а на сьогодні є однією з найрозвиненіших

держав світу. Добробуту її жителів можна по-доброму заздрити — ВВП на душу населення складає 28100 дол. США. І при всьому цьому Сингапур практично не має власних ресурсів. Навіть питної води!

Ця країна об'єднує 68 островів, найбільший з яких [на ньому й розміщене місто Сингапур] за площею менший за Київ. Саме поселення утворилося на початку XIX століття, коли туди приїхало 120 людей — рибалки зі своїми сім'ями. Потім була епоха Британської колонізації, і в Сингапурі знаходилась англійська військова база. Згодом, у 1963 році, було вирішено об'єднатися з Малайзією. Так утворилася федерація, яка не проіснувала й двох років, бо між цими країнами було надто багато політичних суперечок. Таким чином, 9 серпня 1965 року Сингапур відокремився від Малайзії, і на Земній кулі з'явилася ще одна незалежна держава з двомільйонним населенням, яке складали китайці [75%], малайці [14%] та індуси [8%]. Однієї нації як такої не було.

На той момент Сингапур не мав практично нічого. Ресурсів жодних, лише пісок. Навіть питна вода постачалася водопроводами з Малайзії. Була лише Британська військова база, яку, невдовзі, англійський уряд вирішив розформувати. Тодішній Сингапур був невиразною країною, керівництво якої мало вирішувати масу проблем.

Сьогодні ж про Сингапур говорять усі. А сказати дійсно є що. Взяти до уваги хоча б морський порт. Зараз це другий за величиною порт у світі та перший за обсягами обробки контейнерів. Або ж «Сингапурські авіалінії»: одна з найкращих і найбільших авіакомпаній у світі, і чи не найкраща за рівнем сервісу. Медична галузь Сингапуру отримала найвищий світовий рівень акредитації. Палати в лікарнях на рівні президентських, «начинені» найновішою технікою. Сингапурський долар — одна з найнестабільніших валют у світі [1\$=1,6 синг. дол.]. Її практично не видають нерезидентам у кредит, максимальна сума видачі — 4 млн. й ані центом більше.

Всього цього країна змогла досягти за 41 рік незалежності, не маючи нічого, окрім території та людей, які знали, чого хочуть і як цього можна досягти. Якщо говорити про те, як Сингапур зумів досягти таких результатів, варто розпочати з 1965 року. Після отримання незалежності шанси на виживання цієї країни були дійсно невеликими. У міжнародній пресі почали навіть з'являтися замітки про те, що Сингапур приречений.

Однак і в приречених є свої лідери, що вірять в успіх своєї держави. У Сингапурі таким лідером був Лі Куан Ю, який обіймав посаду прем'єр-міністра протягом 1959-1990 років. Коли він прийшов на цю посаду, йому було 35 років [!]. Лі Куан Ю прекрасно розумів становище, в якому знаходилась країна. Треба було все починати «з нуля» — досягти міжнародного визнання, консолідувати різнонаціональне населення, створити армію, залучити інвесторів, та й взагалі дати життя новонародженій країні та забезпечити її мешканців.

Для того, щоб вижити та виграти боротьбу, Сингапур мав бути ефективнішим, організованішим та енергійнішим, ніж інші країни. Треба було створити такі умови для інвесторів, щоб вони розуміли переваги Сингапуру над його сусідами, незважаючи на малий внутрішній ринок та нестачу ресурсів.

Армія

На момент отримання незалежності Сингапур мав 2 батальйони по 1000 солдат кожен, при тому більшість із них складали малайці, на яких не варто було покладати багато надій.

У такій ситуації уряд зробив дуже просту річ: в армію почали набирати людей різних національностей у приблизно рівних пропорціях. Ефект був вражаючим: країна отримала не лише багаточисельну, боекватну та надійну армію, а й модель дружби та взаєморозуміння. Війська стали прикладом для мирного населення [оскільки воно також складалося з представників різних національностей], що, в свою чергу, ліквідувало будь-які можливі міжетнічні сутички.

На цьому експерименти сингапурського уряду не завершилися: було вирішено призвати до армії не лише фізично розвинених юнаків, а й найрозумніших студентів. Так була започаткована реформа служби офіцерів в армії. Були відібрані найкращі студенти, які підписували 8-річний контракт на службу в військових силах. За цей період вони навчалися 2-3 рази за кордоном. Спочатку це було спеціальне навчання на військового фахівця, потім — штабне та командне навчання в Сполучених Штатах або Англії, а наприкінці — курси ділового [МВА] або державного [МРА] адміністрування в Гарварді чи Стенфорді. Після 8-річного терміну надавався вибір: або йти в державне правління, або в приватну сферу, або ж лишатися на військовій службі.

Таким чином була сформована еліта, яка ввібрала в себе найкращі світові знання, військову дисципліну, і при всьому цьому працювала на державу!

Держслужбовці

Лі Куан Ю розумів, що без сформованої команди нічого не вийде — за поганого керівництва держава втрачає надзвичайно багато. Але була одна проблема — професійний менеджер коштує також відповідно. Та це не стало каменем спотикання, оскільки уряд усвідомлював, що віддача від роботи такого управлінця є колосальною.

Сьогодні в жодній країні держслужбовець не отримує більше, ніж у Сингапурі. Таким чином, ця держава отримала змогу запрошувати до себе найкращих менеджерів з Європи та Штатів. Такий прийом дуже добре спрацював особливо із китайцями та індусами, які раніше працювали в західних компаніях, оскільки для них бізнес-культура Сингапуру була набагато

ближчою, аніж американська чи європейська. Зараз правління Сингапуру дійсно ефективно функціонує, а рівень корупції є найнижчим у світі.

Офіційна мова

Питання офіційної мови було надзвичайно болючим. Оскільки на території Сингапуру проживало 3 нації, то й було 3 розмовні мови — китайська, малайська й тамільська. Усі вони не схожі між собою, через що виникало багато проблем. Особливо це відчувалося в армії, де солдати іноді не розуміли один одного.

Вирішення цього було дуже простим: офіційними визнавалися всі три мови плюс англійська, притому все ділове адміністрування велося саме англійською. Таким чином, зникла загроза всіх можливих конфліктів. Звичайно, проблем із вивченням нової іноземної мови було багато, але зараз практично кожен мешканець Сингапуру вільно володіє англійською. А це дало неймовірний стрибок у міжнародному бізнесі та підвищило конкурентноздатність Сингапуру як країни.

Хоча був також і негативний результат — близько 10% сингапурських випускників університетів їхали працювати за кордон, оскільки вони вільно володіли англійською. Але й це питання було вирішено: представники сингапурського уряду щороку їдуть до найкращих університетів світу і «вербують» талановитих студентів з Індії та Китаю.

Залучення інвесторів

Як уже згадувалося, на території Сингапуру розміщувалася Британська військова база. Це було великим плюсом для країни. По-перше, сусідні держави не були надто агресивними та знали, що в разі нападу, справу доведеться мати не лише з сингапурською армією. По-друге, базу обслуговували місцеві жителі, з чого мали непоганий дохід.

Проте в 1968 році базу було розформовано, що призвело до підвищення рівня безробіття. Потрібно було залучати інвесторів. Лі Куан Ю розумів, що необхідно створювати вигідні умови для притоку капіталу. І уряд зробив 2 речі: скасував податок на вивіз доходів, отриманих вкладниками-нерезидентами, а також персонально пропонував потенційним компаніям вкласти кошти в сингапурську економіку.

Уявіть собі, що представники уряду їхали до найбільших компаній світу, сідали за стіл переговорів, і в індивідуальному порядку пропонували інвесторам вкласти кошти в Сингапур. Ці представники мали чи не найкращу освіту після проходження військової служби й, таким чином, добре розуміли логіку та специфіку транснаціональних компаній. Зрозуміло, що невдовзі до Сингапуру прийшли міжнародні гравці. Так вдалося не лише побороти безробіття, але й дати країні та населенню поштовх для збагачення.

Для залучення інвесторів було зроблено ще одну геніальну річ — бізнес-інкубатори. Це — свого роду торгові майданчики, де зустрічаються продавці та покупці проектів. Зазвичай, кожна країна має свій бізнес-інкубатор, де представляє свої розробки, нові технології, а інвестор, який зацікавиться, вкладає в ці проекти кошти. Найцікавішим є те, що за відкриття країною такого бізнес-інкубатора сингапурський уряд платить гроші! І для нього це вигідно, адже в цій державі зареєстровані 4000[!] транснаціональних компаній, які готові купувати нові проекти. Завдяки цьому відділи R&D більшості міжнародних компаній знаходяться саме в Сингапурі.

Уряд розумів, що для інвестора дуже важливою є податкова система. Сингапур перейшов від оподаткування доходу до оподаткування споживання. Так у 1965 році ставка податку на прибуток корпорацій була 40%, у 1996 році — 26%. У Сингапурі немає ставки оподаткування приросту капіталу. Витрати на соціальні програми та держапарат також невисокі — приблизно в 2 рази нижчі, ніж у країнах «Великої Вісімки». І, як уже згадувалось, податок на вивіз капіталу для нерезидентів був скасований.

Стратегічно важливим пунктом було те, що уряд утримував низький рівень державних та соціальних витрат, тим самим підтримуючи високий рівень заощаджень та інвестицій.

Багато уваги в Сингапурі приділяється озелененню міста [!]. Здавалось би, при чому тут залучення інвесторів? Насправді, коли іноземець приїздить до цієї країни й виходить із аеропорту, одразу потрапляє ніби до раю — скрізь величезна кількість квітів, які неймовірно пахнуть. Місто дуже гарне, а це формує позитивне ставлення та довіру до держави.

Фінансовий центр

Рациональність і геніальність мислення наочно демонструє приклад того, як Сингапур став міжнародним фінансовим центром. Сама ідея його створення полягала в тому, що географічно Сингапур знаходився приблизно посередині між Америкою та Європою. В роботі банків на цих двох континентах є період, коли жоден банк не працює. Сингапур же знаходиться в такому географічному поясі, який дозволяє світовій банківській системі працювати цілодобово. Просто й неперевершено. Зрозуміло, через яку країну зараз проходять гроші Південно-Східної Азії. А це астрономічні суми!

Люди

На одному з виступів перед народом Лі Куан Ю сказав: «Чому ви, освічені чоловіки, такі дурні, що одружуєтеся з неосвіченими жінками? Беріть собі розумних дружин та виховуйте розумних дітей». Уявіть: прем'єр-міністр країни виголошує таке під час виступу на площі! Звичайно, реакція була бурхливою, проте за декілька років це дало позитивний результат, і сімей з двома освіченими батьками стало більше.

Кожен пересічний українець скаже: «Та цей уряд ненормальний!». Але Лі Куан Ю чітко знав, що талановиті люди є найбільшою цінністю для країни. Він також розумів, що чим більше талантів працює в державі, тим кращі її результати. Тому система була вибудована так, щоб чоловіки з вищою освітою одружувалися з жінками, які також мають університетські дипломи, й виховували розумних дітей. Уряд мотивує такі сім'ї народжувати більше дітей, зменшуючи податки та надаючи дітям безкоштовну високоякісну освіту.

Правління Сингапуру дбає про своїх громадян, адже саме вони є основним ресурсом. Були розроблені надзвичайно важливі реформи.

Перш за все, перерозподіл національного багатства відбувався не через субсидіювання споживання, а через накопичення власності. В Україні, наприклад, перерозподіл відбувається через субсидіювання. Малозабезпеченим сім'ям надаються субсидії на оплату енергоносіїв, комунальних послуг і т.д. А Сингапур пішов іншим шляхом. Як каже Лі Куан Ю, кожна сім'я береже свою власність, і тому краще давати їй це володіння, аніж покривати споживання. Особливо це стосувалося житла.

У цьому криється ще один важливий момент: часто соціальні виплати знижують ефективність роботи. А уряду Сингапуру вдалося обійти цю проблему, тому що витрати не погашались, а надавалася власність.

Також, практично кожен громадянин Сингапуру має власний пенсійний фонд, що гарантує йому стабільність після завершення кар'єри. Це — додаткові активи для країни, а тому пенсійний фонд Сингапуру має величезний інвестиційний потенціал.

Турботу влади про своє населення наочно демонструє процес приватизації компанії «Сингапур Телеком» — значна частина акцій була продана населенню за півціни. При тому заборонявся перепродаж. А телекомунікації — це дуже прибуткова галузь, і зараз люди отримують непогані дивіденди.

У Сингапурі дуже жорстка система штрафів. Тут немає автоінспекції — лише відеоспостереження, яке автоматично фіксує порушення правил дорожнього руху. Також, штрафи накладаються за засмічення вулиць. За недопалок — 500 сингап. дол., за жувальну гумку — 1000 синг. дол. А в разі виявлення наркотиків — смертна кара! Правила дуже жорсткі, але вони дозволили дисциплінувати суспільство й змусити людей не робити дурниць. Адже неприємно йти, наприклад, Майданом Незалежності 24 серпня о 23 годині.

Репутація

Лі Куан Ю знав, що населення йому довіряє, а отже, мусив втримати та виправдати очікування. Для цього він висловлював офіційну позицію Сингапуру з приводу кожного міжнародного конфлікту, щоб голос уряду завжди було чути. Також, у разі появи в ЗМІ неправдивої інформації про

Сингапур або його уряд, Лі Куан Ю особисто судився з редакціями. Дуже часто міжнародні газети, за рішенням суду, просто закривалися. Це жорстко, але не підриває авторитету уряду. І, таким чином, уже десяти вибори поспіль виграв партія Лі Куана Ю.

Країна як компанія

Усі вищезгадані реформи були покликані не лише для того, щоб показати силу Сингапуру. Тут проглядається якісна методика управління організацією. Адже погодьтеся, що будь-яка країна є в тій чи іншій мірі корпорацією, і її ефективність визначається генеруванням коштів. Сингапур — це приклад успішної корпорації, який не претендує на незаперечні істини, проте показує, як за допомогою власного розуму та здорового глузду можна виграти конкурентну боротьбу. У них не було нічого, окрім людей. І хто, як не Сингапур, мав би сісти й довго-довго думати, як погано жити без власних родовищ газу, вугілля, нафти, та й навіть води! Але вони цього не зробили, а працювали для досягнення мети. А що може запозичити компанія з досвіду державного управління та реформ?

1. Найважливіший ресурс — люди

Одна з причин успіху Сингапуру лежить у головах кожного із жителів цієї країни. Це — їхній розум, за допомогою якого вони все створили. Лі Куан Ю чи не найбільше працював над тим, щоб об'єднати навколо себе талантів. І він це дійсно зробив. А ці розумні люди змогли «підняти» цілу країну.

2. Кожній країні потрібна «основа»

Напевно, людям все ж таки притаманний стадний інстинкт, адже практично кожен шукає собі кумира чи ватажка, аби в чомусь його наслідувати. Така наша природа. Це дуже помітно в Україні — після Помаранчевої революції було сильне піднесення, люди хотіли щось робити для власної держави, адже вони мали лідера, якому вірили.

Лі Куан Ю не розробляв усі реформи для Сингапуру самостійно, але саме він створив команду однодумців, яка й була двигуном усіх змін. Він був тією «основою» держави, яка здатна об'єднати й надихнути людей. Це є ключовим моментом у досягненні успіху.

3. Перш за все, треба бути собою

Це критично важливий пункт, адже саме даний тезис дозволяє створювати унікальні пропозиції на глобальному ринку. Сингапур міг би наслідувати Малайзію, міг би стати додатком Штатів, врешті-решт, міг би приєднатися до країн соцтабору. Але він цього не робив, бо чітко знав, що чужа модель не приживається й не надає конкурентних переваг. Щоб бути унікальними, треба творити власну основу. Звичайно, нерозумно не використати світовий досвід,

але одна річ — копіювати чужий зразок, і зовсім інша — визначити плюси різних моделей та запровадити в себе.

Сингапур не створював «з нуля» свою податкову систему чи пенсійну реформу. Уряд просто подивився, що є в світі, і взяв те, що найбільше підходить. Вчитися треба як на досягненнях, так і на помилках.

4. Країні потрібні стратегія та цілі, про які має знати кожен громадянин

Зараз Сингапур має план розвитку на 100 років. Українець скаже: «Хворі». Але саме така спланованість та сфокусованість на досягненні цілей і дозволили цій державі стати такою потужною.

До речі, це одна з причин, чому Сингапур є еталоном. За що би не брався уряд, він знає, для чого це робиться. Є програма розвитку туризму — будуються найкращі готелі; є план розвитку медицини — створюються найкращі лікарні; є програма розвитку Сингапуру як транзитної країни — збудовано прекрасний аеропорт й один із найкращих у світі портів. Уряд розробляв стратегію розвитку, планував усе до дрібниць. Він не казав: «Усі мають жити добре». Ні.

Уряд просто сфокусувався на важливих точках диференціації, і тим самим створив конкурентноздатну державу. Кожен сингапурець знав про стратегію розвитку та цілі, таким чином, усі злагоджено працювали над досягненням мети.

5. Для успішних реформ необхідно зміну; вати свідомість населення

Дуже часто люди самі собі ускладнюють життя. Мабуть, це для того, щоб відчувати себе дуже зайнятими, а відтак і дуже значущими. Сингапур міг би довго боротися за підписання універсалів, цілий рік складати бюджет, вводити нову систему оцінювання в школах.... Проте перемагають ті, хто швидший, енергійніший та ефективніший. На перший погляд, деякі реформи здаються дуже дивними. Наприклад, уряд країни займається озелененням міста. Дивно й смішно. Але як це мотивує жителів і вражає іноземців! Кожен сингапурець упевнений, що його місто — найкраще в світі, а жити та працювати у ньому надзвичайно приємно. Та й за кордон не хочеться. От так просте озеленення утримує та притягує таланти.

До речі, «Сингапурські авіалінії» — державна компанія. Нам важко зрозуміти, як державна структура може бути настільки ефективною. А Сингапурський уряд зібрав команду, побудував аеропорт і сказав: «Це все, що ми можемо для вас зробити. Шукайте точки диференціації та йдіть на міжнародний ринок». Результат на кінець 2006 року очевидний: «Сингапурські авіалінії» — одні з найбільших у світі.

Не треба вигадувати надто складних реформ. Варто, перш за все, думати про ті фактори, які змусять людину працювати ефективніше, які дадуть інвестору очевидні вигоди. Кожна зміна має бути просто зрозумілою.

6. Для досягнення цілей потрібно працювати

Може скластися враження, що всього Сингапур досягнув із піснею та посмішкою. Звичайно, це не так. У них було набагато більше проблем, ніж у нас. Але ж справа не в цьому. Вони мали напрям і цілі, яких досягли завдяки самовідданій праці.

7. Найкраще вирішення конфлікту — не компроміс, а усунення суті конфлікту

Дану тезу добре ілюструє розв'язання мовного питання. Якби уряд ввів одну з трьох мов, це призвело б до міжетнічних сутичок. Якби ввів усі три мови, це спричинило б іще більше непорозумінь, адже важко знати три мови, несхожі між собою мови. Конфлікт був вирішений завдяки введенню англійської. Це дуже проста й геніальна реформа, яка не тільки розв'язала проблему, а й дала шалений поштовх бізнесу в країні.

Кожна людина щодня робить вибір: шукає причини або знаходить можливості. Не мені Вам пояснювати, що причини шукати простіше. І на душі стане легше, й поговорити є про що. Інша справа — знаходити можливості. Це кропітка праця, це сила-силенна спроб пробитися й завдяки цьому розвиватися. Істина дуже проста: хто шукає можливості, той рухається вперед. А Сингапур — гарне тому підтвердження.

Автор: Андрій Карпенко

Джерело: <http://www.innovations.com.ua/uk/articles/4/22/649>

Опубліковано 23.09.2007

* * *

Талант во имя будущего

Примечателен пример Сингапура, являющегося сегодня одним из преуспевающих государств. Успех этой страны обусловлен действенной политикой в организации государственной службы, в основу которой положен принцип **меритократии** (в переводе с латинского языка – достойный, удостоенный власти), т.е. продвижение по службе в этой стране зависит только от способностей и таланта человека. Для реализации этого принципа в 1984 году в Сингапуре была введена программа обучения одарённых детей, целью которой являлось обеспечение одарённых сингапурских детей образованием, наиболее соответствующим их склонностям и способностям.

Инициатором программы выступило Министерство образования Сингапура, поддерживающее Новую систему образования, которая предусматривала предоставление каждому ученику соответствующих условий и возможности учиться именно в том ритме, который больше всего ему подходит. Одарённым ученикам были предоставлены особые условия обучения.

Успех этой программы очевиден. Результаты международных исследований по оценке математического и естественнонаучного образования, проведённого Международной ассоциацией по оценке учебных достижений в 1995 году, показали, что наилучшие результаты показали школьники Сингапура.

Автор: Кулекеев Жаксыбек Абдрахметович, министр образования и науки Республики Казахстан

Источник: http://www.abitu.ru/researcher/noo/probl%2Fobrazovaniya/a_3jc609.html

Грузія

«Мы установили в Грузии МЕРИТОКРАТИЮ...»

Михаил Саакашвили,

цитата из выступления во время презентации «Акта экономической свободы» Грузии в институте Милкена, Лос-Анджелес, США, 28 апреля 2010 года
<http://www.rus.ghn.ge/news-5373.html>

РЕВОЛЮЦИЯ ЯППИ

Грузинская молодежь за шесть лет превратила нищую кавказскую республику, управляемую ворами в законе, в бурно развивающуюся экономику с амбициями Сингапура и Гонконга. Западные эксперты единодушны: грузинские реформы беспрецедентны.

Люди в администрации президента Саакашвили напоминают персонал транснациональной компании вроде Procter & Gamble или Philip Morris: все молоды, многим из них до 30, одеты в джинсы и пиджаки, легче изъясняются по-английски, чем по-русски.

"У нас в правительстве всего два человека, которым больше 40", - объясняет Саакашвили. "И почти какое-то время все жили за границей". Пресс-секретарь Саакашвили училась в Лондоне, его ассистент выросла в Ванкувере (Канада).

Построенный на холме дворец Саакашвили (прим. ред. - здание Администрации Президента), одна из архитектурных доминант Тбилиси, олицетворяет амбиции грузинского президента. Несмотря на испорченные отношения с Россией и подмоченную репутацию Саакашвили на Западе, экономисты и политические эксперты, посещающие Тбилиси, практически все сходятся в одном: Михаил Саакашвили, или просто Миша, как называют его в грузинской столице, и его коллеги провели либеральные реформы, которые могут войти в учебники экономики как самый быстрый курс радикальных преобразований в истории.

Судите сами. В рейтинге легкости ведения бизнеса, который каждый год выпускает Всемирный банк, Грузия из незавидной компании стран бывшего СССР в этом году взлетела на 11-е место в мире, опередив Финляндию, Швецию и Японию.

Несколько месяцев назад американский журнал Forbes, ежегодно оценивающий легкость уплаты налогов во всем мире, и вовсе назвал Грузию самым либеральным режимом Европы четвертым в мире после Катар; ОАЭ и Гонконга.

Всего за шесть лет нищее полуразрушенное государство превратилось в бурно развивающуюся экономику, которая притягивает инвесторов со всего мира. Вечером на центральной улице Тбилиси, проспекте Шота Руставели, горят вывески отельных сетей Marriot, Radisson и Sheraton. На подходе — Kempinski.

Подтягиваются регионы. Американский журнал Times написал, что грузинский курортный город Батуми "развивается с такой скоростью, которая заставила бы покраснеть даже Китай". Перечень объектов с макетами, подлежащих сдаче в Батуми уже в следующем году, напоминает рекламную брошюру Дубая.

В своем заключительном отчете, призванном оценить изменения бизнес-климата в Грузии, который был опубликован несколько месяцев назад, американское Агентство международного развития (USAID) назвало эти преобразования "самыми обширными, глубокими и быстрыми реформами, проведенными какой-либо из стран в мире за последние 50 лет".

Алексей Гарань, профессор политологии Национального университета Киево-Могилянская академия, рассказывает, что был впечатлен увиденным во время своей недавней поездки в Грузию.

"Я разговаривал с людьми в группе, и все мы сошлись во мнении, что здесь ощущаешь себя, как будто ты приехал из страны третьего мира, с Черного континента, а не из Украины", — заключает он. В борьбе с коррупцией и качестве инвестиционного климата Грузия ушла далеко вперед по сравнению с Украиной, отмечает Гарань.

Авторы реформ утверждают, что рецепт грузинского чуда прост. Его ингредиенты — железная политическая воля, резкая либерализация и параноидальное уничтожение всех проявлений коррупции.

УЛЬТРАЛИБЕРАЛЫ

История либеральных преобразований в Грузии началась в 2004 году, когда в стране исчезла санэпидемстанция. За ней канула в Лету пожарная инспекция. Затем были ликвидированы десятки ведомств и сотни разрешительных процедур.

"Когда мы закрыли санэпидемстанцию, все думали, что везде будут тараканы", — рассказывает Саакашвили. "Но этого не произошло. Потому что рестораны сами не были заинтересованы в том, чтобы у них были тараканы, — ведь к ним больше никто не придет! — смеется он и тут же эмоционально добавляет: — Да и санэпидемстанция в Грузии никогда не следила за санитарными нормами. Они просто ходили и собирали мзду".

За несколько месяцев страна сократила количество лицензий и разрешительных документов, регулирующих ведение бизнеса, с 1 тыс. до 150. Команда реформаторов вместе с профильными ведомствами перебрала все

патенты и лицензии и оставила лишь те, для существования которых у чиновников нашлись весомые аргументы. Основой будущей системы разрешительных документов стал опыт Швеции и Новой Зеландии.

Потом правительство резко снизило налоги и импортные пошлины. Подоходный налог упал до 12%, количество ставок импортных пошлин сократилось до трех — 0%, 5% и 12% — по сравнению с 16 разными тарифами раньше, которые доходили до 30%. Образцами для подражания для идеолога грузинских экономических реформ Кахи Бендукидзе служили даже не Польша со Словакией, а Сингапур и Гонконг.

Тамара Ковзиридзе, которая в то время была помощником Бендукидзе (ныне она советник премьер-министра Грузии), рассказывает, что параллельно с либерализацией реформаторы пытались приучить бизнес и обычных людей платить налоги.

"Когда мы заставили все магазины на центральной улице Тбилиси установить кассовые аппараты, была куча протестов. Но все начали платить, — с улыбкой вспоминает Ковзиридзе. — Затем заставили установить счетчики на электричество и воду. В Грузии этого не было, и до бюджета доходило от силы 10% от всех существующих налогов".

Параллельно, несмотря на сильное сопротивление, правительство начало масштабную приватизацию, включая так называемые стратегические предприятия. Порт в Поти купили и отстроили инвесторы из ОАЭ, аэропорты в Тбилиси и Батуми приобрели и реконструировали турки. Украинский миллиардер Игорь Коломойский купил горнолыжный курорт Гудаури, рассказывает Ковзиридзе.

Особые опасения вызывала перспектива наплыва российских компаний. Однако Ковзиридзе и ее коллег это не смущало. Дистрибуция электроэнергии в Тбилиси была продана российской РАО ЕЭС. Отделение банка ВТБ, почти 90% акций которого принадлежит правительству РФ, — в городе повсюду, а недавно в борьбу на мобильном рынке Грузии включился и телекоммуникационный гигант Beeline. "В госсобственности у нас остались только железная дорога и почта, — рассказывает Ковзиридзе. И тут же добавляет: — Но почту, мы скоро продадим".

Западные экономисты утверждают, что беспрецедентная либерализация даст огромную отдачу через пять-семь лет. И первые результаты уже налицо. Доходы грузинского бюджета выросли с \$ 558 млн. в 2003 году до \$ 3,3 млрд. в 2008-м. С 2004-го по 2008-й экономика Грузии росла со скоростью 9-12% в год. Падение ВВП же в прошлом, кризисном году в стране составило 3,9% по сравнению, например, с 15% в Украине. Меньший, чем у соседей, откат ВВП Ковзиридзе связывает с диверсифицированностью грузинской экономики.

В результате реформ средняя зарплата в стране выросла с менее чем \$ 30 в 2005-м до среднеукраинского уровня в \$ 240 в прошлом году. Неплохо для государства, где еще семь лет назад водоснабжение и свет были роскошью.

Советник президента Грузии Томас Эймонд-Ларитаз особо удивлен неугасающим интересом иностранных инвесторов после войны с РФ в августе 2008 года. "Давайте будем говорить прямо: война с Россией — это серьезный фактор нестабильности, и я боялся, что это попросту распугает всех инвесторов. Но они продолжают приходить из-за крайне благоприятного бизнес-климата", — констатирует эксперт.

ДИКТАТУРА ЯППИ

Эймонд-Ларитаз может сравнивать Грузию и Украину. Француз, который несколько лет проработал в Украине в качестве президента Фонда Виктора Пинчука, теперь является советником президента Грузии и главы нацсовета по безопасности Грузии.

"Качество грузинской и украинской политической элиты несопоставимо. Это просто разные планеты", — восхищается он кавказской республикой.

Карательные меры по уничтожению паразитирующих на бизнесе проверяющих органов были не единственным средством достижения высокого качества грузинской элиты. Летом 2005 года власти начали свою самую громкую реформу — тотальную чистку госаппарата. В один день были уволены 14 тыс. гаишников, немалая сила для страны с населением в 4,5 млн. человек. За несколько часов ГАИ, как одна из самых коррумпированных государственных служб, была попросту ликвидирована. Молодые чиновники МВД начали набор в новую службу — теперь уже полицию.

"Три месяца машины на дорогах не контролировал никто. Все боялись: что же будет? — вспоминает первый заместитель министра внутренних дел Грузии Эка Згуладзе. — Не случилось ничего. И вы знаете, было даже неплохо".

За три месяца правительство сформировало полицию с новыми зарплатами — минимум \$ 400 против прежних \$ 30, — новой формой и новыми машинами, Volkswagen Passat. Згуладзе, которая до работы в правительстве училась в США и несколько лет работала в инвестиционном фонде, говорит, что она и ее коллеги хотели предложить людям "полностью новый продукт". "В день, когда мы вывели на улицы новых полицейских, прохожие были в шоке. Они останавливались, смотрели на них, подходили, разговаривали, им казалось, что должен быть какой-то подвох".

Молодым людям нравилось работать в полиции. Тех, кто брал взятки, тут же выгоняли. Перед новым ведомством стояла амбициозная задача — заставить водителей уважать правила дорожного движения. Згуладзе рассказывает, что целый год ее служба концентрировалась на том, чтобы заставить водителей останавливаться на красный свет. Еще год — на том, чтобы они

останавливались у линии, а не за ней. За несколько лет уровень доверия к полиции в Грузии с нескольких процентов вырос до 82%. Эймонд-Ларитаз называет это шокирующим показателем, который превышает аналогичный в его родной Франции.

Превращение ГАИ в полицию — лишь часть тотального обновления аппарата госслужащих. Тамара Ковзиридзе рассказывает, что количество чиновников было сокращено в 20 раз, а зарплаты оставшихся подняты в 15 раз. Сейчас зарплаты в министерствах начинаются с отметки в \$ 600. На смену постсоветским чиновникам пришли молодые люди из частных компаний и неправительственных организаций, многие из них учились за границей. Сама Ковзиридзе, которая периодически вставляет в русскую речь английские слова, училась в Бельгии и Германии.

"Впечатляет, что у власти в Грузии стоят молодые, некоррупцированные, современные люди со знанием иностранных языков, — говорит Гарань. — И в этом смысле это разительный контраст с Украиной".

НЬЮ-ТБИЛИСИ

Саакашвили не собирается останавливаться. Сейчас путь из Тбилиси до Батуми по железной дороге занимает восемь часов. После строительства скоростной магистрали, по словам президента, дорога будет занимать два с половиной часа. Советник президента Эймонд-Ларитаз говорит, что на очереди реформы образования, здравоохранения и судебной системы.

Учебный процесс в школе будет разбит на две части по европейскому образцу — до пятого класса и после. Огромный акцент будет сделан на изучении английского языка и компьютеризации. Правительство уже разрабатывает программу по привлечению в Грузию носителей английского языка для преподавания в школах. Одновременно всем школьникам будут выдавать бесплатные ноутбуки с подключением к интернету, рисует красочную картину француз.

В здравоохранении правительство возьмется за приватизацию больниц, внедрение страховой медицины и кампанию по пропаганде здорового образа жизни, рассказывает Эймонд-Ларитаз. В судебной системе — за введение судов присяжных. Сам же Саакашвили считает, что Грузия уже стала моделью для подражания во всем мире.

Автор: Виталий Сыч

Источник: Журнал Корреспондент №20 (408) 22 мая 2010 год

Південна Корея

Меритократія і ієрархичність – залог успіху Южної Кореї

Одной из самых главных особенностей Кореи и корейского общества является культ образования. Не то, чтобы это совсем уж специфически корейское явление. Похожее отношение к образованию существует на всем Дальнем Востоке – и в Японии, и в Китае, и во Вьетнаме.

В полном соответствии с конфуцианской традицией, которая ставила почет выше материальных благ, для большинства корейцев их общественный престиж не менее важен, чем финансовое благосостояние и порою для того, чтобы повысить свой общественный статус, они идут на весьма большие материальные жертвы. Так, большая часть корейских профессоров при первой возможности старается перейти из менее престижных частных в более престижные государственные университеты, хотя зарплата в последних на 25-35 процентов ниже, чем в первых, **а многие преуспевающие сотрудники частных фирм тратят немало сил для подготовки к экзаменам на чиновничью должность, удачная сдача которых позволит им стать государственными служащими, пусть и потеряв в зарплате.** И то, и другое можно понять, только если вспомнить, что в конфуцианском обществе чиновники-ученые образовывали первое, наиболее уважаемое, сословие, в то время как купцы находились в наименее почетной четвертой группе. В наши дни на смену конфуцианским ученым-чиновникам и купцам пришли профессора и государственные служащие - с одной стороны, и бизнесмены - с другой, но при этом не слишком изменились старые представления о том, что бизнес, каким бы выгодным он не был - занятие менее почетное, чем наука, преподавание или государственная служба.

Для корейского массового сознания, в отличие от, например, американского, понятия «высокооплачиваемая работа» и «престижная работа» - не синонимы. Старинная максима «благородные мужи думают об общем деле, мелкие людишки стремятся к частной выгоде» во многом определяла равнодушное (хотя бы внешне) отношение старого конфуцианского интеллигента к деньгам. Во многом эта традиция жива и в наши дни, так что престижность и прибыльность той или иной деятельности образуют сложный комплекс, который и определяет степень ее привлекательности.

При изучении корейских представлений о «хороших» и «плохих» профессиях и должностях надо обратить внимание на то, что особое значение придается стабильности рабочего места. В корейских условиях наиболее стабильными и, следовательно, престижными считаются места в крупных концернах или на государственной службе.

Кто же может претендовать на занятие этих самых «стабильных мест», как организовано социальное продвижение в современном обществе? Как известно, идеалом конфуцианства была **меритократия** («власть лучших»). В соответствии с неоконфуцианскими принципами путь к карьерному продвижению, к чинам и непосредственно связанному с ним материальному благополучию должен быть открыт перед любым человеком, вне зависимости от его происхождения. Единственным критерием отбора следовало считать наличие индивидуальных способностей и образования, причем не специального, а весьма широкого. Отбор на должности по принципу родовитости, хотя на практике полностью искоренить его все-таки не удалось, теоретически осуждался. Воплощением конфуцианского **меритократического** идеала стала экзаменационная система, которая просуществовала в Корее около тысячелетия (в Китае - в два раза дольше) и давала выходцам из низов по крайней мере формальные возможности головокружительной карьеры. Молодость традиционного корейского интеллигента была наполнена напряженной подготовкой к экзамену, начинавшейся в раннем детстве и состоявшей в основном из изнурительного зазубривания наизусть конфуцианского канона и комментариев к нему. Однако успех на экзаменах если и не гарантировал безбедного существования на протяжении всей жизни, то уж, во всяком случае, существенно облегчал пути к нему. В этих условиях в Корее и других странах конфуцианской цивилизации сложился настоящий культ как собственно образования, так и всякого рода ученых степеней и званий.

Все эти особенности системы отбора людей на престижные должности в целом сохранились и в наши дни, хотя, конечно, в процессе вестернизации ее конкретные формы существенно изменились. Однако характернейшей чертой современного корейского сознания по-прежнему остается **культ высшего образования, в первую очередь - полученного в одном из престижных университетов.** В корейском обществе, для которого характерно наличие жестких иерархических структур, практически не существует иного пути к социальному продвижению и материальному успеху, кроме как через **получение высшего образования.** Наличие университетского диплома является практически необходимым условием успешной карьеры для мужчин и удачного брака для женщин. Человек, лишенный диплома, обречен на выполнение физического труда, не только менее почетного, но и заметно менее оплачиваемого (в 1978 г. в Южной Корее лица с высшим образованием получали в среднем в 2, 3 раза больше, чем те, кто смог окончить только среднюю школу). Хотя большинство корейских женщин не работает, но диплом необходим и для них: лишь невесты с дипломом могут рассчитывать на удачную партию (в 1990 г. 26, 7% опрошенных назвали это главной причиной, по которой они хотят дать образование своим дочерям).

При этом столь характерный для конфуцианства принцип равных возможностей в доступе к образованию также нашел свое воплощение в современной Корее. Главная задача, которую ставит перед собой корейская

школьная система - это не только подготовить учащегося к поступлению в вуз, но и дать при этом всем абитуриентам примерно равные шансы. Возможность успеха на экзаменах должна в максимальной степени зависеть от трудолюбия, знаний и способностей абитуриента, и в минимальной - от материальных возможностей его семьи. Этим объясняется подозрительное отношение властей и общественного мнения к любой элитарности в среднем образовании. Школьная программа едина для всей страны, возможности выбора предметов по своему усмотрению у учеников ограничены даже в старших классах. Специализированных школ с углубленным изучением тех или иных предметов почти нет. Нет и платных школ, ибо в Корее считается, что все молодые граждане страны, вне зависимости от доходов своих родителей, должны иметь равное право на получение качественного образования.

Кстати сказать, и трудоустройство в крупные фирмы, которые в корейских условиях в силу своей стабильности считаются куда более престижным местом работы, чем мелкие и средние, а уж тем более на государственную службу, также организовано через конкурсные экзамены, которые должны сдавать претенденты на место. Между прочим, до самого недавнего времени действовала система, в соответствии с которой к сдаче экзаменов в крупнейшие концерны («Самсунг», «Хёндэ» «Дэу» и др.) допускались исключительно выпускники ведущих университетов. Ныне эта система в большинстве концернов формально отменена, но практически и сейчас у человека, который в ранней молодости не смог поступить в свое время в столичный университет, нет шансов найти работу в одной из ведущих компаний.

Автор: Андрей Ланьков

По материалам сайта «Корея: страна и люди» <http://lankov.oriental.ru/>

Китай

Меритократия в современном Китае

Конфуцианская традиция уже давно подчеркивает политическое значение **меритократии**. Конфуций подчеркивал сам, что все должны иметь равные возможности для получения образования. Но не все будут обладать одинаковыми способностями принимать обоснованные моральные и политические решения. Следовательно, важной задачей политического процесса является выбор людей с уровнем нравственности и способностей выше среднего. В последующей истории Китая идеал **меритократии** был институционализирован посредством системы выдачи патентов Императором.

Конфуцианцы не против избирательной демократии, но они утверждают, что она должна быть ограничена **меритократически** избранными политическими лидерами.

Правящая партия Китая становится все более **меритократичной**. С 1980-х годов все большее число новых кадров имеют высшее образование, также продвижение по службе зависит от результатов экзаменов.

Автор: Даниэл А. Белл

Источник: <http://www.inosmi.ru/foreast/20100527/160211095.html>

Опубликовано 27.05.2010

* * *

На пороге меритократии

(фрагмент)

Успехи Китая связаны с урбанизацией, освобождением от крестьянского труда огромной массы дешевой рабочей силы, но дело не только в этом. СССР был в сходной ситуации в 30–70-е годы, но воспользоваться ею толком не сумел. Китай был традиционно **меритократическим государством**. Карьерный рост кандидата в чиновники (ши) начиная с эпохи Тан был связан с овладением им достойным знанием (чжи) и способностью к сознательному действию (син). Сохранить за собой должность или перейти на более высокую чиновник мог только посредством сдачи экзамена. Используя дешевую рабочую силу, современный Китай делает ставку на высококвалифицированный государственный менеджмент. Уделяя много внимания развитию китайского товарного производства, финансового рынка, мы не замечаем, какими

темпами в том же Китае развивается образование. В списке 500 лучших вузов мира полтора десятка китайских (добавлю к слову: только два российских).

Автор: Михаил **БАРЦЕВСКИЙ**, доктор юридических наук, профессор, заслуженный юрист Российской Федерации

Источник: «Независимая газета» http://www.ng.ru/tribune/2008-03-12/15_meritokratia.html

* * *

Восемь идей успеха Китая

Стоит взглянуть на Китай объективно, чтобы понять, что позволило ему превратиться за время жизни одного поколения из страны, погрязшей в нищете, в одного из мировых экономических лидеров.

Критики Китая любят заявлять, что он, несмотря на свои экономические успехи, не может предложить миру «больших идей». Но автор этих строк считает, что за китайским прорывом стоят именно большие идеи. Вот восемь таких идей.

1. ИСКАТЬ ИСТИНУ В ФАКТАХ. Это древняя китайская концепция, а также кредо Дэн Сяопина, который считал, что окончательным критерием истинности должны служить факты, а не идеологические догмы – восточного или западного происхождения. Изучив факты, Пекин сделал вывод о том, что ни советская коммунистическая модель, ни модель западной демократии не подходят развивающейся стране в качестве средства модернизации, и что демократизация обычно следует за модернизацией, а не наоборот. Поэтому в 1978 г. Пекин решил пойти по собственному пути развития и начал крупномасштабную программу модернизации на основе прагматического подхода, методом проб и ошибок.

2. ПРИМАТ БЛАГОСОСТОЯНИЯ НАРОДА. Пекин принял этот старый китайский принцип правления, провозгласив искоренение бедности самым фундаментальным правом человека. Эта идея проложила путь к успеху Китая в освобождении от оков нищеты 400 миллионов человек, беспрецедентному успеху в мировой истории.

Возможно, Китай заполнил историческую лакуну в понимании прав человека, отстаиваемом Западом, который, начиная с эпохи Просвещения, видел их почти исключительно через призму гражданских и политических прав. Может быть, эта идея будет иметь историческое значение для всех бедных нашего мира.

3. ВАЖНОСТЬ ХОЛИСТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ. Под влиянием своей философской традиции Китай с начала 1980-х годов до сегодняшнего дня осуществлял холистическую стратегию модернизации. Это позволило Пекину на каждой стадии трансформации выстраивать приоритеты, проводя вслед за легкими реформами более решительные и трудные, – по контрасту с популистской, краткосрочной политикой, столь распространенной в мире сегодня.

4. ГОСУДАРСТВО КАК НЕОБХОДИМОЕ БЛАГО. На всем протяжении многовековой истории Китая времена благосостояния ассоциировались с просвещенным, сильным государством. Вопреки американскому видению государства как необходимого зла, трансформацию Китая проводило просвещенное государство, нацеленное на развитие. И в отличие от Михаила Горбачева, который отказался от старой системы, а потом обнаружил, что его империя пошатнулась, Дэн Сяопин переориентировал старую систему Китая со стремления к маоистской утопии на продвижение модернизации.

Китайское государство при всех своих недостатках способно сформировать национальный консенсус по вопросу модернизации и идти к намеченным стратегическим целям – таким, как реформа банковского сектора, разработка возобновляемых источников топлива и стимулирование китайской экономики в условиях глобального спада.

5. ЭФФЕКТИВНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ВАЖНЕЕ ДЕМОКРАТИЗАЦИИ. Китай отвергает стереотипную дихотомию «демократия против автократии» и считает, что характер государства, в том числе, его легитимность, должен определяться его сутью, то есть, эффективностью управления, и оцениваться на основании того, насколько успешно оно справляется со своими функциями.

Несмотря на пробелы в сфере прозрачности и правовых институтов, китайское государство обеспечило самый быстрый в мире экономический рост и резко повысило уровень жизни населения. Семьдесят шесть процентов китайцев, опрошенных в 2008 г. вашингтонским центром изучения общественного мнения Pew, с оптимизмом смотрели в будущее – этот показатель выше, чем в 17 ведущих странах.

6. ЛЕГИТИМНОСТЬ КАК СЛЕДСТВИЕ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ. Основываясь на конфуцианской традиции **МЕРИТОКРАТИИ**, Пекин практикует этот принцип в рамках всей своей политической системы. Такие критерии, как результативность в сфере искоренения бедности и, во все больше степени, охраны окружающей среды, являются ключевыми факторами карьерного роста чиновников. Лидеры Китая образованны, компетентны и испытаны на разных уровнях ответственности.

7. ВЫБОРОЧНОЕ ОБУЧЕНИЕ И АДАПТАЦИЯ. Китай является светской культурой, в которой ценится умение учиться у других. Китайцы выработали замечательную способность к выборочному обучению и адаптации к новым

вызовам, о чем свидетельствует то, насколько быстро Китай вошел в мир информационных технологий и занял в нем одно из ведущих мест.

8. ГАРМОНИЯ в РАЗНООБРАЗИИ. Пекин возродил этот древний конфуцианский идеал применительно к большому и сложному обществу. Отвергая политику конфронтации в западном стиле, Пекин упорно работает над тем, чтобы подчеркнуть общность различных групп интересов, смягчить социальные противоречия, связанные с быстрыми переменами, и как можно скорее создать систему социальных гарантий для всех.

Перед Китаем по-прежнему стоят серьезные вызовы – такие, как борьба с коррупцией и сокращение разрывов в уровне развития между отдельными регионами. Но Китай, скорее, продолжит развиваться на основе этих идей, чем примет западную либеральную демократию, поскольку люди видят, что эти идеи работают и соответствуют здравому смыслу и уникальной политической культуре Китая, продукту нескольких тысячелетий – включая два десятка династий, семь из которых правила дольше, чем существуют Соединенные Штаты.

Китай продолжит учиться у Запада ради собственного блага, а Западу – тоже ради собственного блага – возможно, пора, как сказал в свое время Дэн, «освободить разум» и узнать немного больше о больших идеях Китая или даже взять их на вооружение, какими бы непривычными они ни казались.

Это нужно не только для того, чтобы не позволить идеологии препятствовать адекватной оценке этого невероятно важного государства, представляющего собой целую цивилизацию, но и для того, чтобы обогатить мировой опыт ответа на разнообразные вызовы – от искоренения бедности до изменения климата и столкновения цивилизаций.

Автор: *Чжан Вэйвэй (Zhang Wei-Wei), профессор Женевской школы дипломатии и международных отношений и приглашенный профессор университетов Цинхуа и Фудань в Китае.*

Источник: <http://rus.ruvr.ru/2009/10/01/1797408.html>

Напечатано в "The New York Times", США, 1 октября 2009 года

* * *

Воспитание тигров

Как готовят и отбирают управленцев в странах Восточной Азии

В российском обществе в последние 10–15 лет идет активная дискуссия на тему соотношения западной (европейской или американской) и восточноазиатской моделей развития. Успех реформирования традиционных обществ в новых индустриальных странах Восточной Азии, а потом его повторение и развитие в ходе реформирования китайского общества (в КНР и

на Тайване) ставят вопросы о соотношении анализа и синтеза при разработке практических рекомендаций по реформированию и модернизации традиционных или переходных обществ.

В предкризисные годы темпы роста мировой экономики составляли по 2–3% в год, России – 6–7% в год, а Китая – 10–11% в год. Если такие экономические тенденции сохранятся после выхода мира из кризиса, то через 10–15 лет, к примеру, одна крупная провинция Китая будет производить товаров и услуг больше, чем вся Российская Федерация.

Традиционные подходы не давали ответа на вопрос, как применить восточноазиатскую модель к российскому обществу, по ряду структурных параметров кардинально отличному от "новых индустриальных стран" и Китая, а по другим параметрам с ними схожему. Применение же западной модели в чистом виде давало лишь частичный и зачастую неоднозначный эффект. Сегодня становится ясно, что нужно активнее использовать опыт стран Востока последних 30 лет, особенно Восточной Азии.

Страны Восточной Азии, которая, по мнению большинства аналитиков, уже создает больше половины ВВП мира и может превратиться в мотор мирового экономического развития в следующем десятилетии, можно разделить на три группы: те, в которых исторически модель управления ориентировалась на китайский стандарт (Корея, Япония, страны Юго-Восточной Азии, подверженные китайскому влиянию); страны, имевшие собственные развитые управленческие системы (Сиам, Камбоджа, Бирма и др.); страны, относящиеся к мусульманскому цивилизационному ареалу (Индонезия, Малайзия).

Что получается, когда отменяют экзамены

Нас прежде всего должен интересовать опыт стран первой группы – именно они принадлежат к одной из самых ранних концептуально оформленных и успешных управленческих традиций. Они создали модель, которая была ориентирована на полиэтничность, поликонфессиональность и универсальность, что и предопределило ее успешность и широкое распространение. Китайцы раньше всех ввели экзамены как метод отбора талантливых чиновников (письменные экзамены существовали по крайней мере с 165 года до н.э.), раньше всех кодифицировали эту систему и довели ее до совершенства. К X веку н.э. ученый и политический деятель династии Сун по имени Ли Гоу свел разрозненные концепции в единую доктрину управления и отбора кадров: в трактатах "План обогащения государства", "План усиления армии", "План успокоения народа" он, обобщив и сформулировав критерии набора управленцев, выдвинутые еще Конфуцием в V веке до н.э., разработал учение о "цзинци" (современное значение этого слова в китайском языке – "экономика"), которое понимал как учение об "управлении миром и вспомоществовании народу".

К Средним векам китайцы разработали стройную систему комплектования чиновничества исходя из принципа "подбора талантов", которая постепенно распространилась на дальневосточный ареал. Эта система формировалась сочетанием нескольких механизмов отбора и назначения на должности претендентов. Основными тремя механизмами были экзамены, рекомендации и наследование. Понятно, что в современных условиях последний принцип неприменим. В разное время также играли роль учебное заведение, где учился претендент на должность (до XX века этот критерий не был официальным, да и сейчас скорее таким остается, но в последнее время формализуется через систему рейтингования вузов), выслуга, заслуги (особенно военные). Выдвижение на управленческую должность за военные заслуги позволяло в Средние века ввести дополнительный критерий для военных – китайская стратегическая дипломатия рассматривала военную службу как часть государственного управления. В современных условиях роль этого критерия для управленцев на гражданских должностях понижается, поскольку "умение воевать" необязательно означает "умение управлять". В императорском Китае существовал и такой непродуктивный сегодня способ "отбора" кадров, как покупка должности.

В разное время все упомянутые способы по-разному комбинировались. В средневековом Китае уложения, касающиеся принципов отбора чиновничества, достигли непревзойденной полноты и отточенности и распространились практически на весь китайский цивилизационный ареал. Эти уложения позднее претерпели некоторые изменения в регионах, прежде всего в Корее и Японии. К XIX веку экзамены превратились в начетничество традиционных канонов и перестали выполнять функцию отбора талантливых. Многие в Китае и Японии тогда стали ратовать за введение "западных", то есть прежде всего естественных, наук, что получило применение сначала в Японии в эпоху реформ Мэйдзи, а затем в Китае. Но отменил экзамены как фундаментальный способ проверки знаний и отбора талантов только Мао Цзэдун во время культурной революции, что привело к катастрофическим последствиям для страны. По образцу Советской России был введен критерий "идеологической непогрешимости" и "правильного классового происхождения", который показал свою полную неприменимость и довольно быстро был скорректирован политикой привлечения "спецов" и подготовки "технических специалистов" – опять-таки по образцу Советской России 20-х годов.

Восточная МЕРИТОКРАТИЯ

После смерти Мао Цзэдуна, разгрома "банды четырех" и возвращения на политический олимп Дэн Сяопина традиция "отбора без испытаний" была отменена. Катастрофические для страны результаты ее применения резко контрастировали с результатами системы отбора кадров в странах традиционно китайского цивилизационного ареала, которые в 70–80-х годах XX века совершили на глазах у всего мира успешный модернизационный

рывок (Япония, а затем так называемые азиатские тигры). Именно тогда в Китае традиционный опыт был переосмыслен и путем квалифицированных мер синтезирован с опытом отбора управленческих кадров Японии, Сингапура, Тайваня, а также опытом западных государств, что дало Китаю возможность интенсивно развиваться в конце XX – начале XXI веков. Общественный консенсус по этому вопросу был основан на понимании всем китайским обществом того бедственного состояния, в которое вверг страну Мао Цзэдун.

Сегодня этот опыт учитывает проведенную в Сингапуре в 80-х годах XX века школьную реформу, основанную на достаточно жестком, но открытом и справедливом отборе талантливых школьников на каждом из трех-четырех этапов среднего образования, – в частности, путем формализованного тестирования. Создана система современных по материальному оснащению и кадровому составу вузов с прозрачной и понятной формой отбора студентов по типу японских, тайваньских и сингапурских высших учебных заведений, основанная на принципе **меритократического отбора**. Сформирована открытая система предоставления равных возможностей на высших ступенях обучения (магистр, доктор) с обязательным обучением не менее чем в одном зарубежном вузе на каждой из ступеней в соответствии с международными критериями (ряд восточноазиатских стран, такие как Малайзия и Сингапур, осознавая недостатки национальной системы отбора талантов на начальном этапе, предпочли на время применить у себя сочетание национальной и зарубежной систем: национальный грант на учебу по приоритетным для страны специальностям предоставлялся тем, кто сначала самостоятельно прошел испытания и был допущен к учебе в иностранном вузе, входящим в перечень национального Министерства образования).

Некоторые из восточноазиатских стран, к примеру Тайвань, сохранили традиционную систему экзаменов для назначения на определенные уровни государственных должностей (предложенная Сунь Ятсеном система Экзаменационного Юаня – правительственного политического института, обеспечивающего проведение государственных экзаменов), некоторые отказались от такой практики – но все успешные восточноазиатские страны в основу своих национальных систем отбора положили прежде всего принципы прозрачности, открытости и **МЕРИТОКРАТИИ**. Так был сформирован механизм выдвижения в сферу государственного управления, политического и экономического менеджмента наиболее достойных, то есть самых подходящих для осуществления управленческих функций, а именно – способных, образованных и квалифицированных людей. Эти принципы включали в себя:

- открытую и честную кадровую политику по сути, а не только по форме;
- внимание к личным качествам управленцев по сути, а не по анкете;
- взаимное доверие и доброжелательность при отборе;
- строгое соблюдение правил, деловых процедур, уважение к закону;
- поощрение предприимчивости и креативности;

Мерітократія в дії

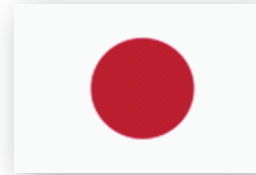
- открытое и честное обсуждение проблем;
- стремление к результативности и высокому качеству;
- поддержание безупречной репутации и работа на благо общества;
- внимание к личному образованию и совершенствованию;
- уважение к коллегам и честная конкуренция.

Наилучшие результаты были получены там, где национальные принципы сочетались с рациональным использованием международного опыта, поощряли "возвращение" талантов, где не происходило насильственного автоматического заимствования, там, где грамотные специалисты проводили анализ сильных и слабых сторон, а также опыта применения критериев отбора в своей стране и корректировали его на протяжении достаточно длительного времени.

Автор: Алексей Дмитриевич Воскресенский, декан факультета политологии МГИМО, профессор, доктор политических наук, доктор философии (Манчестерский университет).

Источник: http://www.ng.ru/scenario/2010-01-26/14_asia.html

Опубликовано 26 января 2010 года

Японія

Передовые национальные антикоррупционные стратегии (фрагмент)

Как и во многих странах, в Японии одним из важнейших направлений борьбы с коррупцией является кадровая политика. Государственное администрирование построено здесь на принципе **меритократии** и ориентировано на службу. Японским чиновникам гарантирована достойная оплата труда.

Автор: И.В. Бочарников, ведущий советник отдела национальной безопасности, аналитического управления, кандидат политических наук

Источник:

http://www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/VestnikSF/2008/VSF_NEW200807061002/VSF_NEW200807061002_p_007.htm

* * *

На пороге меритократии (фрагмент)

Скорее по китайскому, чем по западному образцу идет **меритократический** отбор японской бюрократии.

Автор: Михаил БАРЩЕВСКИЙ, доктор юридических наук, профессор, заслуженный юрист Российской Федерации

Источник: «Независимая газета» http://www.ng.ru/tribune/2008-03-12/15_meritokratia.html

* * *

Японія на передовій мерітократії: куди далі?

(фрагмент)

Японія цілком може претендувати на звання найбільш **мерітократичної** країни серед всіх країн-учасниць ОБСЄ, окрім, можливо, Кореї. Це також країна, в якій **мерітократія** є державною ідеологією.

Автор: Takehiko Kariya, Ronald Dore

Джерело: <http://www3.interscience.wiley.com/journal/118620666/abstract?CRETRY=1&SRETRY=0>

США

Аристократия или меритократия?

В конгрессе США начинается бурная дискуссия на тему, быть ли Америке аристократией или **меритократией**. Налог на наследство, который взимался последние полстолетия, был великим уравниателем. Он практически свёл на нет власть нескольких финансово-политических кланов первой половины XX века, принадлежавших в основном к республиканской партии. Выродившиеся потомки революционных предпринимателей середины и конца XIX и начала XX века потеряли состояния, нажитые их предками, которые они планировали прожить в безделье и разврате, так как ни на что другое они, как правило, не были способны. Свежим примером этого может послужить Перис Хилтон, которую - вместе с её родителями - недавно лишил наследства дедушка, в поте работавший всю жизнь над созданием своей империи.

Нынешние гении рынка отличаются от предыдущих: Баффет и Гейтс не собираются оставлять своим детям огромные состояния, считая что они сами должны заработать. Они сами решили истратить свои деньги, вместо передачи их в федеральное владение в виде налогов после их смерти. Видимо они не верят в рациональность своих детей и политиков. И одновременно они дают возможность будущим баффетам и гейтсам сделать новый прорыв в экономике, придя к выводу, что генетика в бизнесе редко работает. Налог на наследство открывает возможность равных начальных условий для молодых талантов, которым не нужно будет идти на поклон к бездельникам и бездарям, унаследовавшим уделы, но не имеющих ни мозгов, ни терпения управлять этими уделами.

Инновация возникает только там, где есть **меритократия**. Что выберет Америка?

Автор: Igor R. Efimov, Ph.D.

Источник: персональный блог <http://iefimov.livejournal.com/267629.html>

Великобритания

Великобритания мрії Гордона Брауна: меритократія, не демократія

Старий шлях полягав в тому, щоб забезпечити кожному мінімальний рівень життя, нижче якого ніхто не міг би опуститись. Новий шлях в цю добу зростаючих амбіцій полягає в тому, щоб створити платформу, від якої кожен індивідуум зможе відштовхнутись і вільно зростати. Це і є новою спільною метою нашого покоління – **нова меритократія**, нова хвиля соціальної мобільності, що замість розвитку окремих талантів окремих людей повинна дати можливість для розвитку всіх талантів та здібностей всіх людей.

Автор: Гордон БРАУН, Прем'єр-міністр Великобританії (2007-2010 рр.)

Джерело: Промова під час Весняної Конференції Лейбористської партії, 2008 рік http://www.labour.org.uk/spring08/gordon_brown_speaks_to_conference

* * *

На порозі меритократії (фрагмент)

Правительство Великобритании, находящееся на своем третьем сроке пребывания у власти, неоднократно повторяло, что хотело бы, чтобы Великобритания стала **«меритократическим»** обществом.

Автор: Михаил БАРЦЕВСКИЙ, доктор юридических наук, профессор, заслуженный юрист Российской Федерации

Источник: «Независимая газета» http://www.ng.ru/tribune/2008-03-12/15_meritokratia.html

Франція

До ефективних суспільств

(фрагмент)

Складається враження, що Франція може жити за наявності певних суперечностей і, незважаючи на них, досить ефективно функціонувати. Вона ліквідувала свою імперію без відчутних втрат. Ідеологічні конфлікти, розбіжності між партіями, відносини протидорства між управлінням і високо політизованими робітничими спілками утримують її у стані напруги. Франції притаманні егалітарні політичні гасла, а до того ще й елітарна система освіти, що служить засобом добору і підготовки тих, хто призначений для керівництва, – це зразок «**меритократії**».

У Франції «меритократи» виступають як сила, що породжує зміни в суспільній структурі і її зміцнює. Їх направляють до елітарних шкіл, виходячи з інтелектуальних здібностей, готують до напруженої роботи впродовж усього життя, визначаючи таким чином наперед зайняття ними відповідальних посад.

Ці сучасні «мандарини» з професійним ноу-хау не в злагоді з французькою егалітарною філософією, все ж вони діють і далі діятимуть як важлива частина суспільної рушійної сили – її маховик і киль.

Після періоду повоєнного відновлення у Франції протягом кількох десятиліть відбувалося стрімке економічне зростання та значно підвищився рівень життя більшості населення. Причиною цього стало введення технічних інновацій та період ефективного індикативного планування з використанням державними банками диференційованих кредитних ставок для синхронізації зростання різних секторів економіки. **Це також відбулося завдяки апарату добре освічених, компетентних, патріотичних урядовців, здатних вийти за рамки політичних і класових розмежувань та забезпечити функціонування країни** (прим. ред. – тобто завдяки «меритократам»).

Автор: Богдан Гаврилишин, ректор Міжнародного інституту менеджменту – МІМ-Київ, член Римського клубу, член Світової Академії Мистецтва та Науки, автор більше 100 публікацій з менеджменту, освіти в галузі менеджменту, економічного та політичного середовищ.

Джерело: Книга «До ефективних суспільств», третє українське доповнене видання. – К.: Пульсари. – 2009 р. Тут можна вільно завантажити книгу українською та російською мовами <http://bhfoundation.com.ua/ua/publications.html>.

* * *

На порозі меритократії (фрагмент)

Для многих Франция долгое время оставалась и до сих пор является воплощением **меритократии**. Многие из тех, кто достиг высокого положения не только на государственной службе и в судебной системе, но также в политике, бизнесе и научном сообществе, были выпускниками знаменитых grandes ecoles - престижных университетов. Многие затем прошли тщательную подготовку для того, чтобы стать inspecteurs de finance – высшими государственными лицами.

Автор: Михаил БАРЦЕВСКИЙ, доктор юридических наук, профессор, заслуженный юрист Российской Федерации

Источник: «Независимая газета» http://www.ng.ru/tribune/2008-03-12/15_meritokratia.html

Казахстан

Меритократия – главный принцип отбора на государственную службу в Казахстане

Среди основных элементов **меритократии** можно выделить следующие принципы:

- поступление на государственную службу осуществляется на основании конкурса;
- оценка претендентов осуществляется по критериям их личных способностей, знаний и умений;
- одинаковое отношение ко всем государственным служащим в целях их не дискриминации;
- равная оплата труда за выполнение равнозначной работы (оплата в зависимости от результатов работы);
- поощрение государственных служащих, достигающих эффективных результатов в своей деятельности, коррекция деятельности тех, чьи результаты не в полной мере удовлетворительны увольнение служащих, результаты деятельности которых не удовлетворительны.

Обеспечение и соблюдение этих принципов со стороны государства, а также действительно эффективная работа государственных служащих, будет способствовать укреплению института государственной службы, как в части качественного состава административного аппарата, так и в части поднятия престижа государственной службы.

Сегодня Управлением Агентства Республики Казахстан по делам государственной службы по Акмолинской области ведется целенаправленная политика по поддержанию тех мер, которые озвучил глава государства, а именно отбор на государственную службу по **принципу меритократии**. Все претенденты проходят обязательное тестирование на знание законодательства РК, основных принципов поведения на государственной службе, владение государственным языком. Далее претенденты, прошедшие тестирование, проходят собеседование с независимой комиссией, в состав которой входят почетные и уважаемые жители города, начальники областных департаментов и управлений, ветераны государственной службы, представители неправительственных организаций, кадровая служба и работники организации, в которую желает поступить претендент.

Одним из преимуществ госслужбы является обеспечение равного права граждан на доступ к ней. Для защиты этого права нашим управлением продолжается практика посещения заседания конкурсной комиссии, при

проведении собеседования с участниками конкурса. Мы добиваемся того, чтобы государственная служба стала более открытой.

Так за 8 месяцев текущего года в Акмолинской области было объявлено 382 конкурса на занятие вакантной государственной должности, где своим законным правом воспользовались 1306 претендентов, из которых госслужащими стали 300, 184 рекомендованы конкурсными комиссиями для зачисления в кадровый резерв. Конкурс на 1 место составил 3,4. Средний возраст участников конкурсов составил 30 лет.

Но следует отметить, что без должного контроля и создания прозрачной системы подбора на государственную службу, мы не сможем добиться этого. Здесь важная роль будет отведена принципу **меритократии**.

В Департаменте Казначейства, Управлении внутренней политики, Управлении государственного санитарно-эпидемиологического надзора, Департаменте юстиции и других государственных органах нашей области, сложилась хорошая практика подбора кадров по принципу **меритократии**, в результате чего в этих коллективах низкая сменяемость кадров.

Руководители данных госорганов, придерживаются политики "каждому по заслугам", в возглавляемых ими учреждениях, и мы можем видеть молодых государственных служащих на руководящих должностях. Все эти обстоятельства способствуют созданию крепкого корпоративного духа и реализации принципа **меритократии**.

Важно, что принцип **меритократии** способствует и решению такой задачи как искоренение коррупции, когда при равных возможностях и справедливой оценке претендентов на государственную службу проходят действительно умные, грамотные, квалифицированные люди, чьи деловые качества являются основным "козырем" при поступлении на государственную службу. **Меритократия** – это требование времени, и этот принцип будет основным при поступлении на работу в государственные органы.

Автор: *Кульмагамбетов Марат Кадыркулович*, заместитель начальника управления Агентства РК по делам государственной службы по Акмолинской области

Источник: <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1250579580>

Опубликовано 18.08.2009

МЕРІТОКРАТІЯ В ДІЇ: ПРИКЛАДИ З ІСТОРІЇ

Мерітократія в Китаї

Хоча Конфуцій і стверджував, що він нічого не вигадував, а лише трансформував прадавні знання (див. Analects VII, 1), він таки став автором багатьох нових ідей. Одна з них, **ідея мерітократії**, привела до запровадження системи Державних іспитів імператорського Китаю (система кецзюй). Ця система давала можливість будь-кому скласти іспити на посаду державного службовця – посада, що давало статок та повагу всієї сім'ї. Китайська система Державних іспитів очевидно бере свій початок з 165 р. до н.е., коли певні кандидати на посади державних службовців викликалися імператором до столиці для проходження тесту на моральні якості. Ця система поступово розвивалась і за декілька століть вже кожен, хто бажав стати службовцем, мав доводити свої здібності складанням письмового державного іспиту.

Надбанням Конфуція було запровадження школи, що виховувала державних діячів із високим почуттям патріотизму та обов'язку, відомої як Руйя (Кит.: 儒家). Протягом Періоду Війн Держав та ранньої імперії Хан Китай значно виріс і постала потреба повноцінної і централізованої структури державних службовців, здатних читати і писати адміністративні папери. В результаті Конфуціанство було сприйнято самим імператором, а люди, які сповідували цю доктрину, стали ефективною протигагою залишкам феодалної аристократії, що загрожували єдності імператорської держави.

В доповнення до Конфуція ще один античний китайський філософ Періоду Війн Держав захищав **мерітократичну систему** державності та суспільства. Це був Хань Фей-дзи, відомий як провідний захисник Школи права, яку ще називають філософією Легізму. Її центральною доктриною було верховенство права, але вона також містила численні **мерітократичні елементи**. Інший легіст, Шанг Янг впровадив легізм та **мерітократичні реформи** у державі Кінь шляхом усунення аристократії і просування індивідуумів залежно від їхніх навиків, здібностей та ініціативи. Це призвело до значної переваги військ держави Кінь над іншими країнами, що дотримувались старої аристократичної системи в управлінні. Легізм, разом з його анти-аристократизмом та **про-мерітократичними ідеалами**, залишався ключовою частиною китайської філософії ще протягом двох тисячоліть незважаючи на те, що після Династії Кінь його було значною мірою спрощено. Але мерітократичне управління разом із бюрократичними залишками досі залишається наріжним каменем китайської державності. Це може бути чітко прослідковано у використанні стандартизованих «державних іспитів» на вступ на державну службу, що були започатковані ще за часів династії Суй.

Джерело: <http://en.wikipedia.org/wiki/Confucianism#Meritocracy>

Мерітократія в Османській імперії

Восточная элита качества

На Востоке раньше, чем в Западной Европе появилась **мерітократія** или элита качества, что обеспечило в значительной мере расцвет 600-летней Османской империи. Эта уникальная космополитичная цивилизация в смысле этнонационального и этноконфессионального объединения была создана в пределах одного века. Османская империя позаимствовала римскую традицию предоставления гражданства иностранцам, их натурализации для собственной выгоды, так и для выгоды империи. Подданным султана христианского происхождения была предоставлена наравне с мусульманами от рождения возможность достигать высших официальных постов в государстве.

В 1456 году султан Мехмед начал строительство в Стамбуле нового дворца, Великого Серая, или Дворца Пушечных ворот. Для него была выбрана территория на мысе, господствующем над местом слияния трех <морей> - Мраморного, Босфора и Золотого Рога, где в прошлом размещался византийский Акрополь. Дворец был разделен на внешний и внутренний двор, где находился тронный зал и апартаменты султана с помещениями для евнухов и пажей. Позже сюда переместился и <Дом Блаженств>, включающий гарем.

Сообщение между султанским Сералем и внешним миром регулировал ага или начальник белых евнухов. Параллельно действовала служба черных евнухов, контролирующая гарем. Традиция использования евнухов в управлении государством была заимствована османами у Византии и Востока. Османы импортировали евнухов при посредничестве еврейских купцов преимущественно из христианских стран.

Персонал дворца султана состоял из нескольких сотен христиан, ими были и все гражданские и большинство военных чиновников турецкой державы от великого визиря до провинциальных губернаторов и сборщиков налогов. Все они были членами султанского <Домовладения рабов> или Серая - личные и пожизненные рабы своего господина. Сила этого государственного управления основывалась не на наследственной, потомственной аристократии и знати, а на принципах заслуги. **Если на средневековом Западе господствовала аристократия, то в Османской империи было впервые на континенте создано государство МЕРИТОКРАТИИ (элиты качества).**

Христианские дети, принимая ислам, становились духовными врагами своих родственников. У них оставалась только одна привилегия - служить султану, который щедро вознаграждал за преданность. Таким образом, исключалось политическое соперничество и крупномасштабное казнокрадство потомственной османской аристократии. Ненаследственный правящий класс из христиан с равными для всех возможностями формировался исключительно по принципу заслуги. Дети пастухов, совершившие восхождение во власть, не стыдились своего происхождения. Они считали, что <элита> это сочетание дара небесного с результатами образования, труда и усидчивости. Таким образом, туркам удалось на протяжении нескольких веков оставаться правящей нацией и постоянно расширять свои границы. Общественный раб занимал ключевые посты в государственном правлении, куда не допускалась мусульманская турецкая аристократия, обремененная клановыми и

родственными связями. Первые трещины этой системы появились позже. Когда рабы султана захотели повторить свою судьбу в своих детях, а местная мусульманская знать вошла во власть.

Для создания института власти требовалось соответствующее воспитание, образование и интеллект. И этому султаны уделяли особое первостепенное внимание. В Великом Серале размещалась школа подготовки правящей элиты из христианских подданных султана. Последующая история Османской империи свидетельствует, что пока султаны, зачастую обладающие высоким интеллектом и единственной привилегией - заботиться о своих подданных, отдавали первостепенное внимание воспитанию и образованию правящей элиты - держава процветала. Конечно, и самые выдающиеся султаны не были святыми. Но когда жесткая власть, воля, ум и сладострастие были в соответствующей пропорции, можно было спать спокойно за будущее державы.

Дворцовые школы на протяжении пятисот лет создавали фундамент управленческой элиты империи. Система воспитания кадров включала два уровня подготовительных школ и два-три уровня профессиональных школ. Процесс отбора учеников начинался по интеллектуальным и физическим данным с семи-восьми лет, и обучение продолжалось четырнадцать лет. Большинство учеников получало назначение на младшие военные и правительственные посты, и только наиболее одаренные становились личными слугами султана. В школах много внимания уделялось индивидуальным способностям учеников, выявляющих их инициативу и лидерство. Хотя идеологической основой было обучение на Коране, в школы были привлечены ученые и писатели, обучающие по греческой и латинской модели. **Качество преподавания было так высоко, что турецкую державу современники сравнивали с Республикой Платона.**

Образование предусматривало изучение турецкого, арабского и персидского языков, историю, математику и геометрию. Особое внимание уделялось выявлению призвания и наклонностей учеников к науке, ремеслам и искусству. Физическая подготовка включала все виды спорта, поддерживающие отличное здоровье, силу и ловкость.

Такая государственная организация была создана при правлении султана **Мехмеда Завоевателя** (1445-1481), лично обладавшим высоким качеством культуры и образования. Он свободно владел шестью языками - турецким, греческим, арабским, латинским, персидским и еврейским, изучал философию, исламскую и греческую литературы.

Автор: Владимир Дергачев

Источник: Институт геополитики профессора Дергачева, аналитический и образовательный портал <http://dergachev.ru/>

Мерітократія у Венеціанській Республіці

Впродовж 1112 років свого існування Венеціанська Республіка використовувала систему засновану на **мерітократії** при призначенні членів Великої ради. Кожного року проводилось оцінювання громадян за кількістю отриманих ними нагород і за їхніми успіхами – академічними, в мистецтві, в

підприємництві тощо. Особи, які посідали перші місця, призначались у Раду. Рада виконувала законодавчі, судові та виконавчі функції, а також обирала Дожа (прим. ред. – *виборний голова Венеціанської республіки*). При цьому будь-який член Ради, який проголосував за Дожа, що потім втягнув Венецію у війну і спричинив втрати, мав бути страчений разом із цим Дожем.

Джерело: <http://en.wikipedia.org/wiki/Meritocracy>

Мерітократія у Французькій Республіці

Наполеонівська (революційна) Франція вважалася **мерітократичною** країною. Після революції 1792 року практично не залишилось представників колишньої еліти. Коли Наполеон став до влади, в країні не було сформованої бази керівних кадрів, і йому доводилось обирати людей, які на його переконання були найбільш достойними тієї чи іншої посади, в тому числі серед офіцерів його армії, революціонерів із національної асамблеї, навіть деяких колишніх аристократів, як-то прем'єр-міністр Талейран. Така політика була висловлена в одній із часто цитованих фраз Бонапарта "La carrière ouverte aux talents" – «кар'єри відкриті талановитим». Яскравим прикладом є орден Почесного легіону, перший орден за заслуги, який міг бути наданий особі будь-якого походження і статусу. Вони присуджувались за військові, наукові, мистецькі та інші заслуги.

Джерело: <http://en.wikipedia.org/wiki/Meritocracy>

* * *

Даже среди высших французских чиновников во времена правления Луи Филиппа появились требования внести в госаппарат принципы «**мерітократической системы**». Речь шла о создании политически нейтральной бюрократии, о повсеместном введении системы конкурсов, чтобы назначать на государственные посты наиболее способных чиновников. Государственным служащим вменялось в обязанность проявлять сдержанность в частной жизни и хранить административные тайны.

Источник: Василенко И. Административно-государственное управление в странах Запада, http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Vasil/15.php

Мерітократія і Чингісхан

Но в последние 20 лет произошел всплеск интереса к Чингисхану. За рубежом образ Чингисхана кровожадного варвара был во многом пересмотрен, частично благодаря таким бестселлерам, как "Чингисхан и становление современного мира". По городам и весям Соединенных Штатов отправилась новая высокобюджетная музейная экспозиция, рассказывающая о нововведениях Чингисхана, включая межконтинентальную торговлю, религиозный плюрализм и **мерітократию**.

Источник: <http://russian.eurasianet.org/node/30841>

Ігор Шевченко

Поштова адреса: **вул. Костянтинівська 2а, 5-й поверх, м. Київ, 04071**

Телефон: **044 492 92 92** Факс: **044 492 92 91**

Е-пошта: **secretariat@shevchenko.ua**

Веб-сайт: **www.shevchenko.ua**

Свої коментарі, відгуки, пропозиції та ідеї стосовно викладених в цій брошурі матеріалів ви можете надсилати нам в розділі «**Зв'язок**» на сайті Ігоря Шевченка або за адресами, вказаними вище.